

Αρχαιολογικοί χώροι

της

Κύπρου

Archaeological sites
of cyprus

Επιμέλεια και έρευνα έκδοσης
Μαρία Χατζησάββα

[www.Cyprus
Highlights.com](http://www.CyprusHighlights.com)

Αρχαιολογικοί χώροι της Κύπρου

Archaeological sites
of Cyprus

Αρχαιολογικοί χώροι της **Κύπρου**

Περιεχόμενα

Χαιρετισμός Σταύρου Χατζησάββα.....	6
Τάφοι των Βασιλέων.....	10
Νέα Πάφος.....	12
Άγιος Γεώργιος.....	16
Παλαίπαφος	18
Χοιροκοιτία.....	22
Κουρίο.....	24
Ταμασσός.....	30
Κίτιο.....	32
Αμαθούντα.....	34
Καλαβασός Τέντα.....	38
Μάα Παλαιόκαστρο.....	40
Αρχαίο Ιδάλιο.....	42
Αρχαιολογικός οικισμός Αλάμπρας.....	44

Οργανισμός
Νεοθιάς
Κύπρου

Archaeological sites of Cyprus

Contents

Message from Stavros Hadjisavvas.....	7
Tombs of the Kings.....	48
New Paphos.....	50
Ayios Georgios Peyias.....	54
Palaipafos.....	56
Choirokoitia.....	60
Kourion.....	62
Tamassos.....	68
Kitio.....	70
Amathous.....	72
Kalavassos Tenta.....	76
Maa Palaiokastros.....	78
Idalio.....	80
Archaeological site of Alambra.....	82

Αρχαιολογικοί Χώροι της Κύπρου
www.cyprushighlights.com

Επιμέλεια και έρευνα έκδοσης: Μαρία Χατζησάββα
Σχεδιασμός - σελιδοποίηση: JimDia graphics
copyright 2011

ISBN 978-9963-7408-0-2

Χαιρετισμός Σταύρου Χατζησάββα *

Μικρή γεωγραφικά η Κύπρος, τεράστια όμως από πλευράς αρχαιολογικών χώρων διαφόρων χρονολογικών περιόδων.

Αρχαιολογικοί χώροι που δείχνουν την εξέλιξη και ανάπτυξη του νησιού σε αρκετούς τομείς. Αρχαιολογικοί χώροι στην Κύπρο σας περιμένουν σε κάθε σας βήμα, έτοιμοι πάντα να σας ταξιδέψουν πίσω στον χρόνο.

Η Cyprus Highlights σας παρουσιάζει τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους του νησιού και σας συστήνουμε ανεπιφύλακτα να ανακαλύψετε την μαγεία αλλά και την ιστορία που κρύβουν μέσα τους.

Ευχαριστώ θερμά για την άψογη συνεργασία την Μαρία Χατζησάββα που ανέλαβε την επιμέλεια και την έρευνα της έκδοσης αυτής, καθώς επίσης και τους οικονομικούς χορηγούς που με την στήριξη τους βοήθησαν με τον δικό τους τρόπο στην πραγμάτωση αυτής της έκδοσης.

Γνωρίστε την μαγεία που κρύβει μέσα της η μικρή πατρίδα, κι ίσως συναντήσετε μέσα από τις περιπλανήσεις σας στο νησί, στιγμές και γεγονότα έτοιμα πάντα να σας ταξιδέψουν πίσω στο χρόνο, χιλιάδες χρόνια πριν.

Σας περιμένουμε με ένα χαμόγελο από καρδιάς στο πρόσωπο και μια αγκαλιά γεμάτη εκπλήξεις.

Καλή αντάμωση στην ηλιόλουστη και θαλασσοφίλητη μας Κύπρο.

*Εκτελεστικός Διευθυντής www.cyprushighlights.com

Υ.Γ. 1. Αφιερωμένο στους ήρωες της ζωής μας, Φοίβο και Ελένη. Τους γονείς μας, που μας μεγάλωσαν με τις ελληνορθόδοξες αρχές και αξίες. Θυμόμαστε επίσης έντονα, τα παιδικά ταξίδια και τις οικογενειακές εξορμήσεις στην μικρή πατρίδα, για σκοπούς πατριδογνωσίας και ξεκούρασης... Σας ευχαριστούμε από καρδιάς !

Υ.Γ. 2. Δυστυχώς η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της βόρειας γεωγραφικής περιοχής της Κύπρου, από το 1974 (λόγω της στρατιωτικής εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο) μεθοδευμένα, έχει υποστεί τεράστιες καταστροφές, αλλοιώσεις και κλοπές, από την κατοχική δύναμη.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Για λόγους δικής σας ασφάλειας, ΔΕΝ συστήνονται οι επισκέψεις σας, στις υπό την Τουρκία στρατοκρατούμενες περιοχές.

Message from Stavros Hadjisavvas *

Cyprus may be small in size yet, it is immense in terms of archeological sites from the whole range of chronological times.

The archeological sites in Cyprus welcome you at every step you take and transport you back in time – archeological sites which demonstrate the development of Cyprus in many fields.

Cyprus Highlights presents the most important archeological sites of the island and we recommend, without reserve, that you discover the charm and history they enclose.

Special thanks to my sister Maria Hadjisavvas for her unsurpassed contribution in editing and supervising this edition, and to the financial sponsors who made possible this publication.

Get acquainted with the charm concealed in our small homeland and encounter in your wanderings on the island images and events which will transport you back in time – centuries back.

We are here to welcome you with a smile directly from our heart and an armful of surprises.

We are looking forward to welcoming you to the sun blessed island of Cyprus.

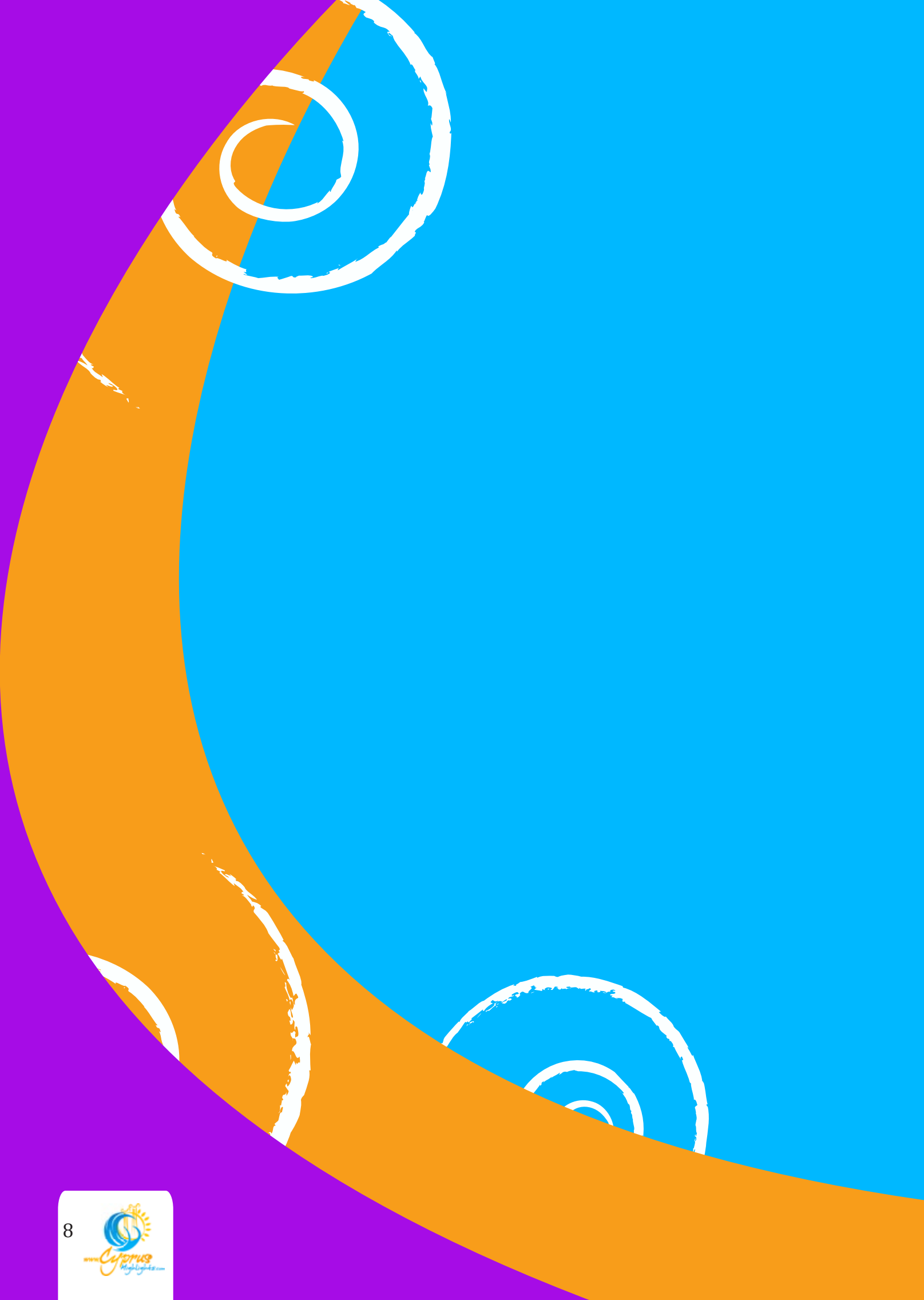
*Executive Director www.cyprushighlights.com

P.S.1 Dedicated to our heroes, Phoebos and Eleni. Our parents who brought us up on Greek and Christian principles and values. I vividly recall trips and family excursions throughout our homeland during our childhood both for getting acquainted with Cyprus and for pleasure...

P.S.2 Sadly, the rich cultural heritage of the northern part of Cyprus, since 1974 (due to the invasion of Turkish troops in Cyprus) has been systematically subjected to extensive damage, disfigurement and theft by the occupying forces.

WARNING: For your own safety you are advised NOT to visit the area of the Cyprus Republic under Turkish military occupation.

Αρχαιολογικοί χώροι της **Κύπρου**

Τάφοι των βασιλέων

Η νεκρόπολη της Νέας Πάφου βρίσκεται στο βόρειο και ανατολικό τμήμα της πόλης, ακριβώς έξω από τις οχυρώσεις.

Το βόρειο τμήμα αυτής της τεράστιας νεκρόπολης είναι γνωστό ως οι «Τάφοι των Βασιλέων» και καλύπτει μια έκταση 1.2 τ. χλμ. περίπου.

Το όνομά τους οφείλεται στη μεγαλοπρέπεια των ταφικών μνημείων και την αρχαιοπρέπεια που εκπνέει ο δωρικός ρυθμός που εμφανίζεται σε μερικά από αυτά.

Οι Τάφοι των Βασιλέων φαίνεται ότι αποτελούσαν χώρο ταφής των μελών της πολιτικής και διοικητικής ελίτ της πρωτεύουσας της Κύπρου υπό το κράτος των Πτολεμαίων. Το νεκροταφείο ήταν σε χρήση από την ελληνιστική μέχρι τη ρωμαϊκή εποχή (2ος π.Χ. αι.-2ος αι. μ.Χ.).

Οι τάφοι χρησιμοποιήθηκαν και από τους πρώτους χριστιανούς, ενώ μερικοί από αυτούς, αφού τροποποιήθηκαν κατάλληλα, χρησιμοποιήθηκαν και κατά το Μεσαίωνα από τρωγλοδύτες. Παράλληλα ο χώρος αποτελούσε ένα διαχρονικό λατομείο. Οι Τάφοι των Βασιλέων συλήθηκαν τουλάχιστον από το 19ο αιώνα. Ανασκαφές άρχισαν κατά την περίοδο 1915-16, συνεχίστηκαν με διακοπές από το 1937 μέχρι το 1951, ενώ από το 1977 άρχισε η συστηματική ανασκαφική έρευνα της νεκροπόλεως, μέχρι το 1990. Στο χώρο υπάρχουν τάφοι διαφόρων τύπων: απλοί λακκοειδείς σκαμμένοι στο βράχο, θαλαμοειδείς που αποτελούνται από το δρόμο και από έναν ή δύο ταφικούς θαλάμους που περιέχουν νεκρικές θήκες και, τέλος, τάφοι με περίστυλο αίθριο. Αυτοί είναι και οι πιο εντυπωσιακοί.

Αποτελούνται από μια μεγάλη υπόγεια υπαίθρια αυλή ορθογώνιου σχήματος, λαξευμένη στο φυσικό βράχο. Οι στοές που περιβάλλουν την αυλή υποβαστάζονται από ασβεστολιθικούς κίονες δωρικού ρυθμού. Οι νεκρικοί θάλαμοι και οι νεκρικές θήκες είναι λαξευμένοι στις πλευρές των στοών.

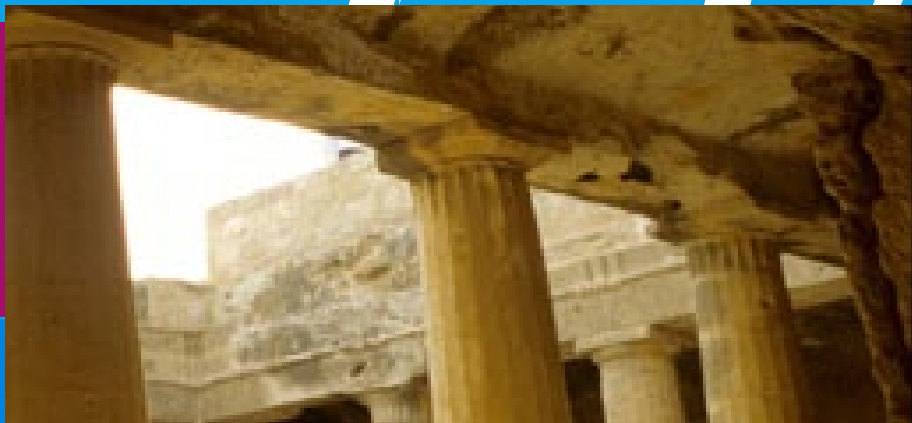
Υπάρχουν πολλά στοιχεία που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι τάφοι αυτοί έφεραν τοιχογραφίες, κατά το πρότυπο των αντίστοιχων τάφων της Μακεδονίας, τόπου καταγωγής των Πτολεμαίων. Τα πλησιέστερα ταφικά στοιχεία παράλληλα τα συναντούμε στην επίσης πτολεμαϊκή νεκρόπολη του Μουσταφά Πασιά στην Αλεξάνδρεια.

Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία και στα δύο κοιμητήρια είναι ελληνικά και προέρχονται από το πρότυπο της ελληνιστικής οικίας, ενώ η ναόσχημη πρόσοψη του τάφου αρ. 8 παραπέμπει στους γνωστούς μακεδονικούς τάφους της Βεργίνας στη Μακεδονία.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία : Πάφος

Διεύθυνση :

Διαπίστευση : Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Ώρες Λειτουργίας : 08:00 - 17:00 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου), 08:00 - 18:00 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Απριλίου - 31 Μαΐου), 08:00 - 19:30 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου), 08:00 - 18:00 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου)

Περίοδος Λειτουργίας : Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις : Το εκδοτήριο και ο αρχαιολογικός χώρος είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχοκάθισμα (δυνατότητα θέασης αρχαιοτήτων από ψηλά μόνο). Υπάρχει χώρος υγιεινής με σήμανση και χώρος στάθμευσης με σήμανση. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ) με την συνοδεία από αδειούχο ξεναγό. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Τηλέφωνο Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο : 00357-26940295 / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου : 1.70 ευρώ, παιδιά μέχρι 14 δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου : Από την είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο, τα οποία υπάγονται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Νέα Πάφος

Η πόλη της Νέας Πάφου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Κύπρου. Είναι κτισμένη πάνω σε ένα μικρό ακρωτήριο στη νοτιοδυτική ακτή του νησιού.

Η πόλη ιδρύθηκε στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. από το βασιλιά της Πάφου Νικοκλή, ο οποίος μετέφερε εκεί την έδρα του βασιλείου του από την Παλαίπαφο (τα σημερινά Κούκλια). Στις αρχές του 3ου αι. π.Χ. η Κύπρος εντάσσεται στο βασίλειο των Πτολεμαίων με πρωτεύουσα τη Σαλαμίνα.

Μέχρι τα τέλη του 2ου αι. π.Χ. όμως η Νέα Πάφος απέκτησε τόσο σημαντικό ρόλο, ως πολιτικό και οικονομικό κέντρο της περιοχής, ώστε οι Πτολεμαίοι, που έδρευαν στην Αλεξάνδρεια, μετέφεραν την πρωτεύουσα εκεί. Ως εκ τούτου, η πόλη προστατευόταν από ισχυρά τείχη.

Όταν στα 58 π.Χ. η Κύπρος προσαρτήθηκε στη Ρώμη, η Νέα Πάφος παρέμεινε πρωτεύουσα της Κύπρου. Ήταν η μόνη πόλη του νησιού που διατήρησε το προνόμιο να κόβει νομίσματα κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. Μετά τους καταστρεπτικούς σεισμούς του 4ου αι. μ.Χ. η πρωτεύουσα μεταφέρεται στη Σαλαμίνα, που μετονομάστηκε σε Κωνσταντία, όμως η θέση της Πάφου μεταξύ των υπόλοιπων πόλεων του νησιού παραμένει εξέχουσα, λόγω και του ιερού της Αφροδίτης στην Παλαίπαφο.

Η παρακμή και η συρρίκνωση της πόλης άρχισε μετά τις αραβικές επιδρομές του 7ου αι. μ.Χ. Με την επανένταξη της Κύπρου στο Βυζαντινό κράτος αρχίζει ξανά η ανάπτυξη της πόλης, που συνεχίζεται κατά τη διάρκεια της φραγκοκρατίας. Προς το τέλος της ίδιας περιόδου η Νέα Πάφος παρήκμασε και πάλι. Οι κάτοικοι άρχισαν σιγά-σιγά να μεταφέρονται στο εσωτερικό, όπου αναπτύχθηκε η σημερινή πόλη της Πάφου (Κτήμα).

Από το 1980 η Νέα Πάφος, μαζί με τον αρχαιολογικό χώρο της Παλαίπαφου, έχουν περιληφθεί στον κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.

Ακολουθεί Εικονική Παρουσίαση του Μνημείου

Η Οικία του Διόνυσου: πολυτελές κτίσμα της ρωμαϊκής περιόδου που ανήκει στον τύπο της ελληνιστικής οικίας, όπου τα δωμάτια αναπτύσσονται γύρω από μια περίστυλη αυλή, η οποία αποτελούσε τον πυρήνα του κτηρίου.

Φαίνεται ότι κτίστηκε στα τέλη του 2ου αι. μ.Χ. και καταστράφηκε με τους σεισμούς των αρχών του 4ου αι.

Από τα 2000 τετραγωνικά μέτρα του κτηρίου, το ένα τέταρτο κοσμεύεται με ψηφιδωτά δάπεδα που απεικονίζουν θέματα μυθολογικά, τρυγητού, κυνηγίου κ.ά.

Στην είσοδο της οικίας υπάρχει δάπεδο κατασκευασμένο με θαλάσσια βότσαλα, το οποίο απεικονίζει το μυθικό θαλάσσιο τέρας Σκύλλα, και ανήκει σε προγενέστερο ελληνιστικό κτήριο.

Η Οικία του Ορφέα: όπως και η οικία του Διονύσου, πρόκειται για ένα πολυτελές κτίσμα που ανήκει στον τύπο της ελληνιστικής οικίας.

Χρονολογείται στο τέλος του 2ου-αρχές του 3ου αι. μ.Χ. Κοσμείται και αυτή με σημαντικά ψηφιδωτά δάπεδα.

Το σπουδαιότερο απεικονίζει μία εξαιρετικής ποιότητας παράσταση του Ορφέα ανάμεσα στα ζώα.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι το ψηφιδωτό αυτό σώζει επιγραφή όπου αναφέρεται το όνομα του καλλιτέχνη. Αλλα ψηφιδωτά της ίδιας οικίας απεικονίζουν τον Ηρακλή και το λιοντάρι της Νεμέας και μian Αμαζόνα με άλογο.

Η Επαυλη του Θησέα: κτίστηκε στο δεύτερο μισό του 2ου αι. μ.Χ πάνω στα ερείπια παλαιότερων οικιών της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου, και κατοικήθηκε μέχρι τον 7ο αι. μ.Χ.

Λόγω των μεγάλων διαστάσεών της (περιελάμβανε πάνω από 100 δωμάτια), θεωρείται ότι ήταν η οικία του ρωμαίου ανθύπατου. Πολλά δωμάτια, καθώς και οι τρεις στοές γύρω από το κεντρικό αίθριο, καλύπτονται με ψηφιδωτά δάπεδα.

Τρία δωμάτια στη νότια πτέρυγα του κτηρίου φέρουν ψηφιδωτά δάπεδα που ανήκουν όμως σε τρεις διαφορετικές φάσεις. Το αρχαιότερο, που χρονολογείται στο τέλος του 3ου αι. ή τις αρχές του 4ου αι. απεικονίζει το Θησέα να παλεύει με το Μινώταυρο μέσα στο Λαβύρινθο.

Στο ψηφιδωτό αυτό είναι εμφανές οι μεταγενέστερες επιδιορθώσεις που έγιναν πιθανώς μετά τους σεισμούς των μέσων του 4ου αι. Στα τέλη του 4ου αι. χρονολογείται ένα ψηφιδωτό δάπεδο που παρουσιάζει τον Ποσειδώνα και την Αμφιτρίτη.

Τέλος, στις αρχές του 5ου αι. ένα καινούργιο ψηφιδωτό προστέθηκε στην κύρια αίθουσα της έπαυλης, το οποίο απεικονίζει το πρώτο λουτρό του νεογέννητου Αχιλλέα.

Η Οικία του Αιώνα: μόνο ένα τμήμα της οικίας αυτής έχει ανασκαφεί μέχρι στιγμής.

Στο δάπεδο της αψιδωτής αίθουσας υποδοχής βρίσκεται το πλέον θαυματικό ψηφιδωτό της Πάφου, που χρονολογείται στο πρώτο μισό του 4ου αι. μ.Χ.

Το αρίστης ποιότητας ψηφιδωτό περιλαμβάνει πέντε πίνακες που απεικονίζουν με την σειρά το νεογέννητο Διόνυσο, τη Λήδα και τον Κύκνο, το διαγωνισμό ομορφιάς μεταξύ της Κασσιόπειας και των Νηρηιδών, τον Απόλλωνα και το Μαρσύα και, τέλος, το θρίαμβο του Διονύσου.

Η πλούσια διακόσμηση και η παρουσία μοναδικών προσωποποιήσεων στις ψηφιδωτές παραστάσεις, υποδηλώνουν ότι πίσω από αυτές κρύβεται ένα βαθύτερο νόημα.

Η Ρωμαϊκή Αγορά, το Ωδείο και το Ασκληπιείο: η Αγορά έχει τη μορφή μιας τετράστοιχης αυλής, της οποίας σώζονται μόνο τα θεμέλια σήμερα.

Καλύτερα σώζονται τα κτήρια που κατελάμβαναν τη δυτική πτέρυγα της Αγοράς.

Το Ωδείο, που αποτελούσε τμήμα του συγκροτήματος των κτηρίων της Αγοράς αναστηλώθηκε από το Τμήμα Αρχαιοτήτων και χρησιμοποιείται σήμερα για διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Ενα κτήριο που βρίσκεται στα νότια του Ωδείου έχει ταυτιστεί με το Ασκληπιείο. Ολο το σύμπλεγμα της Αγοράς χρονολογείται στο 2ο αι. μ.Χ.

Το Θέατρο: βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της αρχαίας πόλης, στην πλαγιά του λόφου «Φάπρικα».

Οι ανασκαφές που γίνονται από το Πανεπιστήμιο του Σίδνεϋ δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

Κτίστηκε γύρω στο 300 π.Χ., δηλαδή με την ίδρυση της πόλης της Νέας Πάφου.

Κατά την ελληνιστική και τη ρωμαϊκή περίοδο το θέατρο υπέστη αρκετές μετατροπές. Φαίνεται ότι το θέατρο έπαψε να χρησιμοποιείται περί τα τέλη του 4ου αιώνα μ.Χ.

Η Βασιλική της Χρυσοπολίτισσας: αποτελεί μια από τις πρώτες και μεγαλύτερες βασιλικές που κτίστηκαν στο νησί στο δεύτερο μισό του 4ου αι. μ.Χ.

Αρχικά είχε επτά κλίτη, τα οποία όμως στον 6ο αι. συμπτύχθηκαν σε πέντε. Τα δάπεδα της διακοσμούνται με ψηφιδωτά που χρονολογούνται στον 4ο και 6ο αιώνα. Μετά την καταστροφή της βασιλικής κτίστηκε στον ίδιο χώρο μία βυζαντινή εκκλησία του 11ου αι., την οποία διαδέχθηκε μια άλλη εκκλησία που χρονολογείται γύρω στα 1500 μ.Χ.

Η τελευταία σώζεται μέχρι σήμερα και χρησιμοποιείται από την αγγλικανική εκκλησία της Πάφου. Στα βόρεια της βασιλικής σώζονται τα ερείπια μιας γοτθικής εκκλησίας που ανήκε σε φραγκισκανό μοναστήρι. Χρονολογείται γύρω στα 1300 μ.Χ. και καταστράφηκε στα 1600 μ.Χ.

Το Φρούριο των Σαράντα Κολόνων: το βυζαντινό φρούριο, γνωστό ως «Σαράντα Κολόνες» λόγω του μεγάλου αριθμού γρανιτένιων κολόνων που σώζονται στο χώρο, βρίσκεται πολύ κοντά στο λιμάνι της πόλης, νοτίως της ρωμαϊκής Αγοράς.

Το φρούριο κτίστηκε τον 7ο αι. μ.Χ. για να προστατεύσει το λιμάνι και την πόλη της Πάφου από τις επιδρομές των Αράβων, και έμεινε σε χρήση μέχρι το 1222, οπότε καταστράφηκε από σεισμό.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία: Πάφος

Διεύθυνση:

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων

Ώρες Λειτουργίας: 8:00 - 17:00 Καθημερινά (1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου), 8:00 - 18:00 Καθημερινά (1 Απριλίου - 31 Μαΐου), 8:00 - 19:30 Καθημερινά (1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου), 8:00 - 18:00 Καθημερινά (1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου)

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις: Ο αρχαιολογικός χώρος είναι μερικώς προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα (με την βοήθεια του αρχαιοφύλακα). Υπάρχουν ειδικοί χώροι στάθμευσης με σήμανση. Επίσης υπάρχουν χώροι υγιεινής. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (3,40 ευρώ) με την συνοδεία αδειούχου ξεναγού. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Τηλέφωνο Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-26306217 / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου: 3.40 ευρώ για παιδιά μέχρι 14 ετών δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: Από την είσοδο του αρχαιολογικού χώρου, αλλά και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που ανήκει στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Άγιος Γεώργιος

Ο Άγιος Γεώργιος της Πέγειας είναι ένα δημοφιλές προσκύνημα, ιδρυμένο στο ακρωτήριο Δρέπανον της Επαρχίας Πάφου. Μεταξύ του 1952 και 1955, το Τμήμα Αρχαιοτήτων ανέσκαψε τρεις παλαιοχριστιανικές βασιλικές και ένα λουτρώνα, που χρονολογούνται στον 6ο αιώνα μ.Χ.

Οι ανασκαφές συνεχίστηκαν την περίοδο 1992-98 από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και την Αρχαιολογική Αποστολή του Υπουργείου Πολιτισμού της Ελλάδας από το 1999. Κατά τις ανασκαφές αυτές διαφάνηκε ότι στον Άγιο Γεώργιο υπήρχε κατά τα ρωμαϊκά και παλαιοχριστιανικά χρόνια ένας μεγάλος ανοχύρωτος οικισμός, ο οποίος αναπτύχθηκε ιδιαίτερα κατά την περίοδο του Ιουστινιανού (527-565 μ.Χ.).

Λόγω της θέσης του, στο δυτικότερο άκρο του νησιού και στο μέσο του θαλάσσιου δρόμου μεταξύ Αλεξάνδρειας και Ρόδου, ο οικισμός αυτός αποτελούσε τον πρώτο σταθμό της νηοπομπής που μετέφερε σιτάρι από την Αίγυπτο στην Κωνσταντινούπολη. Ετσι εξηγούνται πολλά από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του οικισμού.

Το κέντρο του οικισμού καταλαμβάνεται από μεγάλο συγκρότημα κτηρίων που περιλαμβάνει τη μεγάλη τρίκλιτη βασιλική Α', η οποία φέρει προσκίσματα στη βόρεια της πλευρά και ένα περίστωο αίθριο με ένα βαπτιστήριο στα δυτικά. Μία μικρότερη τρίκλιτη βασιλική με εγκάρσιο κλίτος είναι προσαρτημένη στη βόρεια πλευρά του βαπτιστηρίου. Στα δυτικά του συγκροτήματος υπάρχει ένα μεγάλο διώροφο κτήριο, κτισμένο στον τύπο της ελληνορωμαϊκής οικίας, το οποίο εικάζεται ότι είναι το επισκοπείο.

Βόρεια της Βασιλικής Α', οι ανασκαφές έφεραν στο φως ένα λουτρώνα, ενσωματωμένο σε μια μεγάλη αυλή. Στα βορειοανατολικά, δίπλα από το δρόμο που οδηγεί στην ενδοχώρα και στο σύγχρονο χωριό της Πέγειας, βρίσκονται τα κατάλοιπα της μικρής τρίκλιτης βασιλικής Γ'. Στο κέντρο του οικισμού ανευρέθησαν κατάλοιπα οικιών, υπόγειες κινστέρνες και η τρίτη βασιλική του οικισμού (βασιλική Β').

Το κοιμητήριο του οικισμού αποτελείται από μνημειακούς τάφους λαξευμένους στον απόκρημνο βράχο πάνω τη δυτική και βορειοδυτική ακτή του ακρωτηρίου.

Στο φυσικό πλάτωμα που υπάρχει μεταξύ των βασιλικών και του κοιμητηρίου, αναπτύχθηκε το προσκύνημα του Αγίου Γεωργίου με τους χώρους διαμονής των προσκυνητών γύρω από το μονόχωρο ομώνυμο ναΐσκο, που χρονολογείται στα τέλη του 13ου-αρχές του 14ου αιώνα μ.Χ. Ο μεγάλος πετρόκτιστος τρουλλαίος ναός του Αγίου Γεωργίου κτίστηκε κατά τα νεότερα χρόνια.

Πηγή: *Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας*

Έρευνα - Επιμέλεια: *Μαρία Χατζησάββα*

Επαρχία: Πάφος

Διεύθυνση: Άγιος Γεώργιος Πέγεια

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Ώρες Λειτουργίας : Καθημερινά 8:30 - 16:00

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

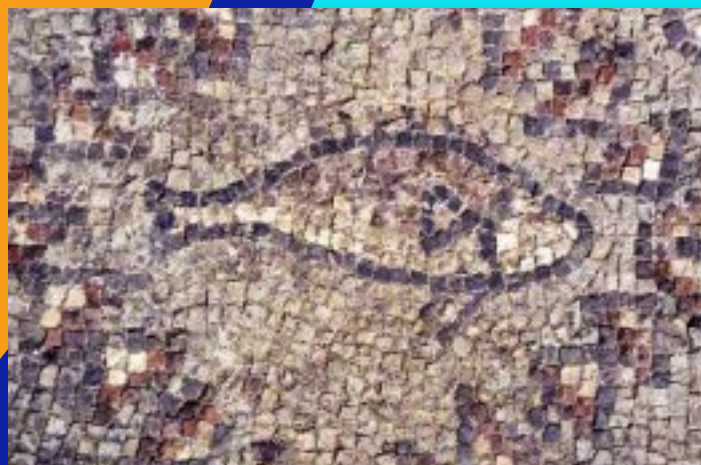
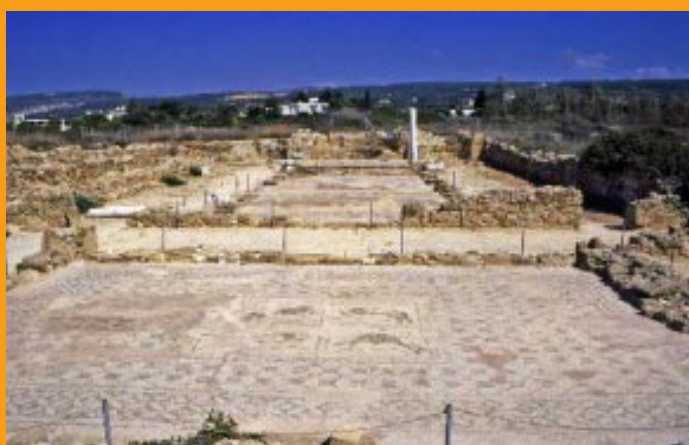
Διευκολύνσεις: Ο αρχαιολογικός χώρος δεν είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ). Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων. Χώροι υγιεινής υπάρχουν. Δίνονται δωρεάν έντυπα του αρχαιολογικού χώρου στα ελληνικά, αγγλικά και γερμανικά.

Τηλέφωνα Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-26812301 / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου: 1,70 Ευρώ, για παιδιά μέχρι 14 ετών δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: Στην είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Παλαίπαφος

Η πόλη της Παλαιπάφου καταλάμβανε το χώρο του σημερινού χωριού Κούκλια, το οποίο βρίσκεται κοντά στις εκβολές του ποταμού Διάριζου, 16 χιλιόμετρα ανατολικά της σημερινής πόλης της Πάφου. Η Παλαίπαφος και η γύρω περιοχή σχετίζονται με μια πανάρχαια λατρευτική παράδοση που συνδέεται με τη «Μεγάλη Θεά» της γονιμότητας, την μετέπειτα Αφροδίτη, η οποία φαίνεται ότι λατρευόταν στην Κύπρο ήδη από τη Χαλκολιθική περίοδο (3900-2500 π.Χ.)

Η παράδοση αναφέρει ως ιδρυτή του ιερού και πρώτο ιερέα το μυθικό Κύπριο βασιλιά Κινύρα, ενώ ένας δεύτερος μύθος συνδέει την ίδρυση της πόλης και του ιερού με τον Αγαπήνορα, βασιλιά της Τεγέας, στην Αρκαδία της Πελοποννήσου. Οι δύο εκδοχές περιέχουν έναν πυρήνα ιστορικής αλήθειας που αποδεικνύεται από τα ανασκαφικά δεδομένα: την ύπαρξη ενός οικισμού της Υστερη Εποχής του Χαλκού, πριν την έλευση των Αχαιών, οι οποίοι με την άφιξή τους υιοθέτησαν την τοπική θεά της γονιμότητας.

Από τις αρχές της γεωμετρικής περιόδου μέχρι το τέλος της κλασσικής περιόδου η Παλαίπαφος παρέμεινε το μεγαλύτερο αστικό και θρησκευτικό κέντρο της δυτικής Κύπρου. Όταν ο τελευταίος βασιλιάς της Παλαιπάφου, Νικοκλής, μετέφερε στα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. την έδρα του στη Νέα Πάφο, η πόλη διατήρησε την σπουδαιότητά της χάρη στη λατρεία της Αφροδίτης. Κατά τη ρωμαϊκή περίοδο το ιερό έγινε το κέντρο του «Κοινού των Κυπρίων» που καταγινόταν με θρησκευτικά ζητήματα και τη λατρεία του ρωμαίου αυτοκράτορα, ενώ παράλληλα είχε τον έλεγχο της κοπής χάλκινων νομισμάτων στο νησί. Οι θρησκευτικές και πολιτιστικές δραστηριότητες στο ιερό της Παλαιπάφου διακόπηκαν τον 4ο αιώνα μ.Χ., με τη διάδοση του χριστιανισμού στο νησί. Κατά τη μεσαιωνική περίοδο η Παλαίπαφος, που άλλαξε το όνομά της σε Κουβούκλια, ξαναβρήκε την παλιά της αίγλη και έγινε το κέντρο της περιφερειακής διοίκησης και επίβλεψης της παραγωγής ζάχαρης.

Ο περιοχή της Παλαιπάφου έγινε από πολύ νωρίς (ήδη από το 16ο αιώνα) στόχος των κυνηγών θησαυρών. Η δραστηριότητα αυτή συνεχίστηκε μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ οι συστηματικές αρχαιολογικές έρευνες άρχισαν κατά την περίοδο 1950-55 από τη Βρετανική Αρχαιολογική Αποστολή, υπό τη διεύθυνση

των J.H. Iliffe και T.B. Mitford.

Από το 1966 τις αρχαιολογικές έρευνες στην Παλαίπαφο ανάλαβε το Γερμανικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια της Κωνσταντζής (μέχρι το 1972) και της Ζυρίχης (από το 1973 μέχρι σήμερα), υπό τη διεύθυνση των Franz Georg Maier και της M.-L. von Wartburg. Παράλληλα με τις ξένες αποστολές το Τμήμα Αρχαιοτήτων ερεύνησε μεγάλο αριθμό τάφων στην ευρύτερη περιοχή.

Το Σεπτέμβριο του 1980 η Παλαίπαφος, μαζί με τη Νέα Πάφο, εντάχθηκαν στον κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO.

Τα σημαντικότερα μνημεία της Παλαιπάφου είναι:

Το Ιερό της Αφροδίτης: το Ιερό της Αφροδίτης ήταν ένα από τα σημαντικότερα και πιο ξακουστά θρησκευτικά κέντρα του αρχαίου κόσμου. Τα (ομολογουμένως φτωχά) κατάλοιπα του Ιερού περιλαμβάνουν δύο ομάδες κτιρίων. Στα νότια σώζεται το αρχαιότερο ιερό, το Ιερό Ι, που χρονολογείται γύρω στα τέλη της Υστερης Εποχής του Χαλκού. Αποτελείται από μια υπαίθρια αυλή (το τέμενος), που ήταν περικλειστη με μεγαλιθικούς τοίχους, και μια στοά στο κέντρο της οποίας φυλασσόταν ο κωνικός βαίτυλος, σύμβολο της δύναμης της Μεγάλης Θεάς. Σημειώνεται ότι η λατρεία της Θεάς στην Παλαίπαφο ήταν ανεικονική. Ο λατρευτικός βαίτυλος διατηρήθηκε και στο ρωμαϊκό Ιερό ΙΙ, που οικοδομήθηκε στα βόρεια του προηγούμενου και χρονολογείται στα τέλη του 1ου αιώνα ή στις αρχές του 2ου αιώνα μ.Χ. Το Ιερό ΙΙ περιλαμβάνει μια εσωτερική υπαίθρια αυλή (το τέμενος), που πλαισιώνεται στη νότια, ανατολική και βόρεια πλευρά της από καλυμμένες στοές.

Η Μεσαιωνική Αγρέπαυλη: βρίσκεται σε ένα λόφο που δεσπόζει της παράκτιας πεδιάδας. Κτίστηκε από τους Λουζινιανούς βασιλείς το 13ο αιώνα μ.Χ. και αποτελούσε το κέντρο της περιφερειακής διοίκησης και επίβλεψης της παραγωγής ζάχαρης. Μετά την οθωμανική κατάκτηση του 1571, μετατράπηκε σε διοικητικό κέντρο του τσιφλικιού των Κουκλίων. Εγκαταλείφθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα.

Πρόκειται για ένα κτηριακό σύμπλεγμα με κεντρική υπαίθρια αυλή. Από το αρχικό κτίσμα σώζεται μόνο μέρος του πύργου της πύλης και τμήματα της ανατολικής και νότιας πτέρυγας, τα οποία ενσωματώθηκαν στο οθωμανικό κτίσμα. Η γοτθική αίθουσα στην ανατολική πτέρυγα αποτελεί ένα από τα ωραιότερα γοτθικά μνημεία που σώζονται στο νησί. Η ανατολική πτέρυγα χρησιμοποιείται σήμερα ως το Τοπικό Μουσείο των Κουκλίων και στεγάζει ευρήματα από το Ιερό της Αφροδίτης και τις γύρω περιοχές.

Η Εκκλησία της Παναγίας της Καθολικής: βρίσκεται αμέσως δυτικά του Ιερού της Αφροδίτης. Κτίστηκε κατά το 12ο ή το 13ο αιώνα μ.Χ. και ακολουθεί τον αρχιτεκτονικό τύπο του ελεύθερου σταυρού με τρούλο. Θα πρέπει να υπήρξε για αρκετό καιρό ο κοινοτικός ναός του χωριού των Κουκλίων. Το δυτικό της τμήμα επεκτάθηκε κατά το

16ο αιώνα. Το εσωτερικό της είναι διακοσμημένο με τοιχογραφίες που αντανακλούν την παραδοσιακή βυζαντινή λαϊκότερο τεχνοτροπία του 15ου αιώνα.

Η Οικία της Λήδας: πρόκειται για ρωμαϊκή οικία που βρίσκεται στην τοποθεσία Αλώνια, βορειοδυτικά του Ιερού της Αφροδίτης. Από την οικία αυτή σώθηκε μόνο το κεντρικό δωμάτιο (το τρικλίνιο), που έφερε ένα εξαιρετικό δείγμα ψηφιδωτού δαπέδου του τέλους του 2ου αιώνα μ.Χ., το οποίο απεικονίζει τη Λήδα και τον Κύκνο. Σήμερα εκτίθεται στο Τοπικό Μουσείο των Κουκλίων, το οποίο στεγάζεται μέσα στη Μεσαιωνική Αγρέπαυλη.

Η Βορειοανατολική Πύλη του Οχυρωματικού Περιβόλου: η βορειοανατολική πύλη της Παλαιπάφου βρίσκεται σε μια επιβλητική θέση πάνω στο λεγόμενο Λόφο του Μαρκέλλου. Αποτελούσε ένα από τα προπύργια των αρχαίων οχυρώσεων. Η πρώτη φάση των τειχών και της πύλης κτίστηκε κατά την πρώιμη αρχαϊκή περίοδο (δεύτερο μισό του 8ου αιώνα π.Χ.).

Ακολούθησαν πολυάριθμες ανακατασκευές και επιδιορθώσεις και τελικά το τείχος έπεσε σε αχρηστία λίγο μετά το 300 π.Χ. Η ίδια η πύλη είναι μια περίπλοκη και αξιοθαύμαστη κατασκευή. Ιστορικά, το σημείο αυτό των οχυρώσεων συνδέεται με τη δραματική πολιορκία της πόλης από τους Πέρσες μετά την Ιωνική επανάσταση του 499 π.Χ., οπότε εξεγέρθηκαν και οι Κύπριοι.

Ο Οχυρωματικός Περίβολος και το Ανάκτορο στη θέση Χατζή Απτουλάχ: ένα άλλο τμήμα του οχυρωματικού περιβόλου σώζεται σε απόσταση 150μ. νοτιοανατολικά της Βορειοανατολικής Πύλης. Εδώ παρατηρείται η ίδια οικοδομική τεχνοτροπία με τα προηγούμενα κατάλοιπα του τείχους. Ενα επιβλητικό, προφανώς δημόσιο, κτήριο με στενούς διαδρόμους, μικρά δωμάτια και ογκώδεις τοίχους, είναι κτισμένο στην εσωτερική όψη του περιβόλου και χρονολογείται στον 6ο ή στον πρώιμο 5ο αιώνα π.Χ. Το κτίριο αυτό κατοικήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της κλασικής περιόδου και κατέρρευσε γύρω στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. Σύμφωνα με τους ανασκαφείς θα πρέπει να ήταν το κέντρο διοίκησης, έδρα του βασιλιά της Παλαιπάφου.

Νεκροπόλεις: η ευρύτερη περιοχή της Παλαιπάφου περιλαμβάνει πολυάριθμες και σημαντικές νεκροπόλεις, που χρονολογούνται από την Υστερη Εποχή του Χαλκού μέχρι και την παλαιοχριστιανική περίοδο. Αρκετά δείγματα κινητών ευρημάτων από τις νεκροπόλεις αυτές εκτίθενται στο Τοπικό Μουσείο των Κουκλίων.

Μεσαιωνικός Ζαχαρόμυλος: η αγρέπαυλη των Λουζινιανών, που αποτελούσε το κέντρο επίβλεψης της παραγωγής ζάχαρης στη δυτική Κύπρο, συνδεόταν άμεσα με τις κτηριακές εγκαταστάσεις επεξεργασίας ζαχαροκάλαμου. Από αυτές τις εγκαταστάσεις σώζεται καλύτερα ο ζαχαρόμυλος στην παραλιακή περιοχή των Κουκλίων, στη θέση Σταυρός.

Εκεί παρατηρούνται και τα τέσσερα στάδια επεξεργασίας του ζαχαροκάλαμου: η άλεση, ο βρασμός, η διύλιση και τέλος η αποθήκευση. Η χρήση του ζαχαρόμυλου χρονολογείται από τα τέλη του 13ου μέχρι τα τέλη του 16ου αιώνα μ.Χ.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία: Πάφου

Διεύθυνση: Οδός Αφροδίτης Κούκλια Τ.Κ. 8500

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

Ώρες Λειτουργίας: 08:00 - 16:00 (Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο, Κυριακή), 08:00 - 17:00 (Πέμπτη)

Διευκολύνσεις: Μη προσβάσιμος ο αρχαιολογικός χώρος για άτομα σε τροχόκαθισμα. Το μουσείο είναι προσβάσιμο και για άτομα σε τροχόκαθισμα. Υπάρχει στο χώρο μικρό βιβλιοπωλείο (βιβλία και κάρτες). Συναλλαγές μόνο μετρητά. Υπάρχουν και χώροι υγιεινής για άτομα σε τροχόκαθισμα. Υπάρχει και χώρος στάθμευσης. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (3,40 ευρώ) με την συνοδεία αδειούχου ξεναγού. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο τμήμα αρχαιοτήτων.

Τηλέφωνο Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-26432155 / 00357-26432081

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου: 3.40 ευρώ (στην τιμή συμπεριλαμβάνεται και είσοδος στο τοπικό μουσείο Παλαιπάφου) για άτομα μέχρι 14 ετών δωρεάν.

Προμήθεια Εισιτηρίου: Από την είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο με διαπίστευση στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Χοιροκοιτία

Οι κάτοικοι της Χοιροκοιτίας ζούσαν σε κυκλικά κτίσματα από τα οποία σώζεται το κάτω μέρος των τοίχων που ήταν λίθινο. Το πάνω μέρος ήταν φτιαγμένο από πηλό, άχυρο, πλίνθους και πέτρες. Οι στέγες ήταν επίπεδες και φτιαγμένες από ξύλα, κλαδιά, άχυρο και χώμα. Όπως προέκυψε από τις ανασκαφές, κατοικία ορίζεται ως η συγκέντρωση πολλών τέτοιων κυκλικών κτισμάτων γύρω από μια μικρή αυλή όπου βρίσκεται ένας μύλος για το άλεσμα των σπόρων.

Οι νεκροί θάβονταν σε λάκκους στο εσωτερικό των κατοικιών. Σε αρκετές περιπτώσεις συνοδεύονταν από αντικείμενα καθημερινής χρήσης όπως λίθινα αγγεία και περιδέραια φτιαγμένα από θαλάσσια όστρακα και λίθινες χάντρες.

Οι διατροφικές ανάγκες των κατοίκων καλύπτονταν από την κτηνοτροφία, το κυνήγι, τη γεωργία και τη συλλογή άγριων καρπών. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν ήταν φτιαγμένα από λίθο και οστά. Έχουν βρεθεί επίσης πολλά λίθινα σκεύη και ειδώλια που παριστάνουν κυρίως ανθρώπινες μορφές.

Οι κάτοικοι του οικισμού επεξεργάστηκαν τον διαβάση, μια σκληρή πέτρα, για την κατασκευή των λίθινων αγγείων, που αποτελούν ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της κυπριακής προκεραμεικής (7000-5200π.Χ.) περιόδου. Για την κατασκευή κοσμημάτων χρησιμοποίησαν τον πικρόλιθο, μια πρασινωπή μαλακή πέτρα, η οποία βρίσκεται σε αφθονία στην κοίτη του ποταμού Κούρη, δυτικά της Λεμεσού.

Ο οικισμός της Χοιροκοιτίας, όπως και άλλοι οικισμοί της προκεραμεικής, εγκαταλείφθηκε ξαφνικά. Με την πάροδο του χρόνου ο χώρος ξανακατοικήθηκε κατά τη νεολιθική περίοδο, όταν πλέον ο άνθρωπος γνώριζε την κεραμική τέχνη (5000-3900 π.Χ.). Από την περίοδο αυτή δεν σώζεται κανένα αρχιτεκτονικό ίχνος στη Χοιροκοιτία.

Σε μια προσπάθεια να γίνει καλύτερα κατανοητός ο χώρος από τον επισκέπτη, αλλά και για προστασία του αρχαίου οικισμού, το Τμήμα Αρχαιοτήτων προχώρησε σε αναπαράσταση πέντε κυκλικών κτισμάτων και τμήματος του οχυρωματικού περιβόλου με την είσοδό του. Χρησιμοποιήθηκαν παραδοσιακά υλικά και τρόποι δόμησης, ενώ στο εσωτερικό των κτισμάτων τοποθετήθηκαν αυθεντικά νεολιθικά αντικείμενα.

Πηγή: *Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας*

Έρευνα - Επιμέλεια: *Μαρία Χατζησάββα*

Επαρχία: Λάρνακας

Διεύθυνση: Χοιροκοιτία Λάρνακα

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

Ώρες Λειτουργίας: 08:00 - 17:00 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου), 08:00 - 18:00 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Απριλίου - 31 Μαΐου), 08:00 - 19:30 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου), 08:00 - 18:00 Δευτέρα - Παρασκευή (1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου)

Διευκολύνσεις: Ο αρχαιολογικός χώρος δεν είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα (δυνατότητα πρόσβασης για άτομα σε τροχόκαθισμα μόνο στον χώρο των αναπαραστάσεων των κατοικιών. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ) με συνοδεία από αδειούχο ξεναγό. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Υπάρχουν εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6.80 ευρώ) εισιτήρια τα οποία κάποιος έχει την δυνατότητα να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο με διαπίστευση στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τηλέφωνο Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-22322710 / --

Τιμή Εισόδου: 1,70 ευρώ, για παιδιά μέχρι 14 ετών είσοδος δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: Από την είσοδο και από οποιοδήποτε άλλο αρχαιολογικό χώρο ή μουσείο με διαπίστευση στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Ο λόφος του Κουρίου, πάνω στον οποίο αναπτύχθηκε η αρχαία πόλη, βρίσκεται 4 χιλιόμετρα νοτιοδυτικά του χωριού Επισκοπή της επαρχίας Λεμεσού. Πρόκειται για έναν από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Κύπρου και, σύμφωνα με τον οικιστικό μύθο που παραδίδει ο Ηρόδοτος, ιδρύθηκε από Αχαιούς που ήρθαν από το Αργος της Πελοποννήσου.

Τα αρχαιολογικά ευρήματα από το γειτονικό λόφο της Παμπούλας τοποθετούν την έλευση των Αχαιών στο χώρο μέσα στο 13ο και κατά το 12ο αι. π.Χ.

Τα αρχαιότερα κατάλοιπα κατοίκησης στην ευρύτερη περιοχή του Κουρίου χρονολογούνται από τη νεολιθική περίοδο (4500 - 3900 π.Χ.). Πάνω στον ίδιο το λόφο του Κουρίου υπάρχουν κατάλοιπα που χρονολογούνται από το τέλος της κλασικής περιόδου, περισσότερο της ελληνιστικής (325-50 π.Χ.) και κυρίως της ρωμαϊκής (50-330 μ.Χ.) και παλαιοχριστιανικής εποχής (330-τέλη 7ου μ.Χ.).

Συστηματικές ανασκαφές στο Κούριο άρχισαν το 1933 από το Πανεπιστημιακό Μουσείο της Πενσυλβανίας και συνεχίστηκαν, με διακοπές, μέχρι το 1954. Το 1964 ξεκίνησε τις ανασκαφικές του έρευνες στο χώρο το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Κατά τα έτη 1974-1979 η Αμερικανική Αποστολή του Κέντρου Βυζαντινών Σπουδών Dumbarton Oaks ανέλαβε την ανασκαφή της επισκοπικής παλαιοχριστιανικής βασιλικής. Την περίοδο 1980-1983 έσκαψε στο λόφο του Κουρίου η Αμερικανική Αποστολή του Walters Art Gallery και των Πανεπιστημίων του Missouri και του Maryland. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων προχώρησε πρόσφατα στη δημιουργία αρχαιολογικού πάρκου και κέντρου επισκεπτών.

Τα σημαντικότερα μνημεία του Κουρίου είναι:

Η Ρωμαϊκή Αγορά: Στη σημερινή της μορφή είναι κτίσμα των αρχών του 3ου αι. μ.Χ., με προσθήκες της παλαιοχριστιανικής περιόδου. Σε κεντρικό σημείο της αγοράς προϋπήρχε ένα τεράστιο κτίριο, το οποίο ήταν σε χρήση από το τέλος του 4ου αι. π.Χ. μέχρι το τέλος της ελληνιστικής περιόδου. Η ρωμαϊκή αγορά περιβαλλόταν στις δύο της πλευρές από στοές με κίονες. Στο βορειοδυτικό της τμήμα ενσωματώθηκε ένα επιβλητικό σύνολο κτισμάτων, το οποίο περιλαμβάνει συγκροτήματα λουτρών και ένα νυμφαίο, και χρονολογείται τουλάχιστον από τον 1ο αιώνα μ.Χ.. Τα κτίρια αυτά υπέστησαν διάφορες μετατροπές και προσθήκες με την πάροδο του χρόνου.

Η Οικία του Αχιλλέα: Σήμερα σώζεται μόνο μέρος της οικίας, στο νοτιοδυτικό τμήμα του λόφου, δίπλα από τον παλιό δρόμο Λεμεσού-Πάφου. Πρόκειται για μια ρωμαϊκή οικία του 4ου αι. μ.Χ. με κεντρική περιστυλή αυλή. Πολλά από τα δωμάτια της κοσμούνται με ψηφιδωτά δάπεδα. Το πιο ενδιαφέρον από αυτά είναι το ψηφιδωτό που απεικονίζει τη σκηνή που ο Αχιλλέας αποκαλύπτει την ταυτότητά του στον Οδυσσέα, ο οποίος είναι μεταμφιεσμένος σε έμπορο, στην αυλή του βασιλιά της Σκύρου Λυκομήδη. Οι ανασκαφείς διατύπωσαν την υπόθεση ότι ο χώρος αυτός χρησίμευε για την υποδοχή υψηλών επισκεπτών.

Η Οικία των Μονομάχων: Ρωμαϊκή οικία, που χρονολογείται στον 3ο αι. μ.Χ. και βρίσκεται λίγα μέτρα ανατολικά από την «Οικία του Αχιλλέα». Η οικία αυτή έχει μια κεντρική αυλή που περιβάλλεται από στοές

και δωμάτια διαφόρων χρήσεων.

Το κτίριο αυτό καταστράφηκε από τους σεισμούς που έπληξαν το Κούριο κατά τον 4ο αι. μ.Χ. Η οικία πήρε το όνομά της από τις ψηφιδωτές παραστάσεις μονομάχων που κοσμούσαν την κεντρική αυλή.

Σήμερα σώζονται δύο παραστάσεις. Η πρώτη απεικονίζει εξάσκηση μονομάχων, ενώ η δεύτερη φαίνεται ότι απεικονίζει αγώνα.

Η άοπλη μορφή με την πλούσια πολιτική περιβολή που εικονίζεται στο κέντρο είναι ο διαιτητής της μονομαχίας. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι και στις δύο παραστάσεις σώζονται τα ονόματα των πρωταγωνιστών.

Το Θέατρο: Είναι κτισμένο στο νότιο άκρο του λόφου. Κτίστηκε αρχικά το 2ο αι. π.Χ., ενώ κατά το 2ο αι. μ.Χ. επεκτάθηκε και πήρε τη σημερινή του μορφή.

Γύρω στα τέλη του 2ου-αρχές 3ου αι. έγιναν κάποιες μετατροπές, όπως η τοποθέτηση μεταλλικού κιγκλιδώματος, για να μπορεί να δέχεται ένα δημοφιλές θέαμα της εποχής, τις θηριομαχίες.

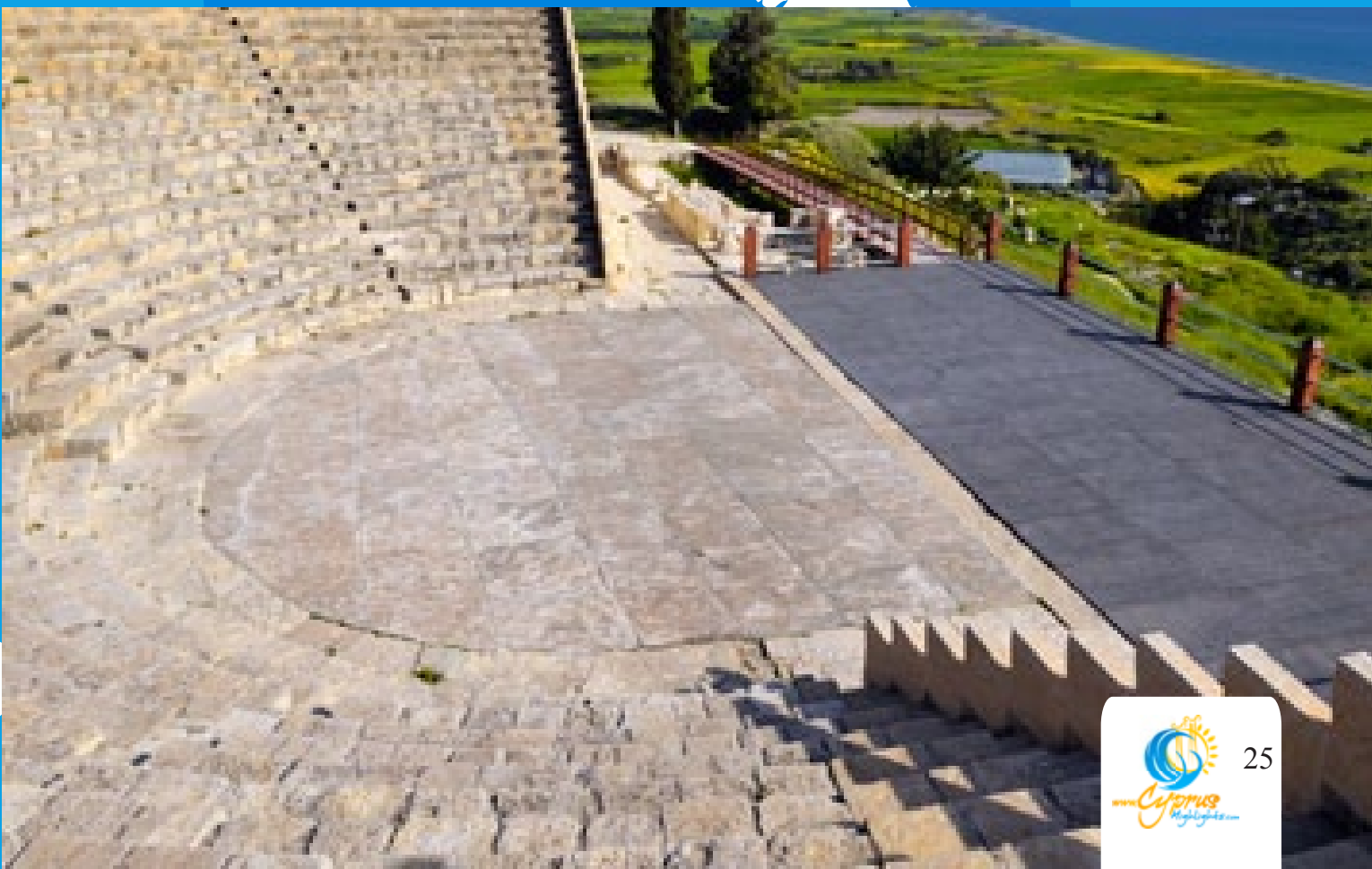
Στο κοίλο του θεάτρου βρίσκονταν οι κερκίδες, που χωρούσαν 3.500 θεατές.

Το οικοδόμημα της σκηνής, που υψωνόταν πίσω από το προσκήνιο όπου γίνονταν οι παραστάσεις, έφρασσε την ημικυκλική ορχήστρα προς την πλευρά της θάλασσας. Σήμερα σώζονται μόνο τα θεμέλια της σκηνής.

Μετά την αναστήλωσή του, το θέατρο χρησιμοποιείται σήμερα για πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Η Οικία του Ευστολίου: Βρίσκεται σε δεσπόζουσα θέση στο νοτιοανατολικό άκρο του λόφου.

Πρόκειται για μνημειακή οικία, που χρονολογείται στα τέλη του 4ου- αρχές του 5ου αιώνα μ.Χ.

Αποτελείται από πολλά δωμάτια, τα οποία συγκεντρώνονται γύρω από δύο εσωτερικές αυλές, και ένα σύμπλεγμα λουτρών.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ψηφιδωτά δάπεδα που καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του κτιρίου.

Μέσα από τις επιγραφές αποκαλύπτεται το όνομα του ιδιοκτήτη της οικίας, του Ευστολίου, καθώς και η χριστιανική του ταυτότητα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στις επιγραφές αναφέρεται και ο Απόλλωνας, ο παλαιότερος προστάτης του Κουρίου. Το κτήριο αυτό φαίνεται ότι είχε κτιστεί αρχικά ως ανακτορική οικία, η οποία μετατράπηκε σε δημόσιο χώρο, ένα είδος λέσχης.

Η Επισκοπική Παλαιοχριστιανική Βασιλική: νότια της Αγοράς βρίσκονται τα κατάλοιπα του μεγάλου συγκροτήματος μιας τρίκλιτης παλαιοχριστιανικής βασιλικής.

Πρόκειται για τον επισκοπικό ναό του Κουρίου. Κτίστηκε στις αρχές του 5ου αι. μ.Χ., ενώ τον 6ο αι. έγιναν κάποιες μετατροπές και τοποθετήθηκαν καινούργια δάπεδα με ψηφιδωτά και μαρμαροθέτημα.

Στο δυτικό της μέρος η βασιλική επικοινωνούσε, μέσω του νάρθηκα, με σύνθετο οικοδόμημα που περιλάμβανε το διακονικό, όπου τοποθετούνταν οι προσφορές των πιστών, και ενδεχομένως την οικία του επισκόπου, το επισκοπείο.

Στα βόρεια της βασιλικής υπήρχε το αίθριο και το βαπτιστήριο που έχει τη μορφή μικρής τρίκλιτης βασιλικής με νάρθηκα.

Η βασιλική αυτή, όπως και πολλές άλλες του νησιού, καταστράφηκε γύρω στα μέσα του 7ου αιώνα λόγω των επιδρομών των Αράβων.

Το Ιερό του Απόλλωνα Υλάτη: Βρίσκεται περίπου 2,5 χμ δυτικά από το χώρο της αρχαίας πόλης, κατά μήκος του παλαιού δρόμου Λεμεσού-Πάφου. Ήταν ένα από τα κυριότερα θρησκευτικά κέντρα της αρχαίας Κύπρου, και εκεί λατρευόταν ο Απόλλωνας με την ιδιότητα του θεού των δασών (Υλάτης). Φαίνεται ότι η λατρεία του Απόλλωνα στο χώρο αυτό άρχισε ήδη από τον 8ο αιώνα π.Χ. και συνεχίστηκε μέχρι και τον 4ο αιώνα μ.Χ. Ο χώρος υπέστη πολλές επεκτάσεις και μετατροπές σε διαφορετικές περιόδους.

Το ιερό περικλείεται από περίβολο και η είσοδος κατά την αρχαιότητα γινόταν είτε από την Πύλη του Κουρίου είτε από την Πύλη της Πάφου. Οι επισκέπτες ακολουθούσαν την Ιερά Οδό, με κατεύθυνση από Νότο προς Βορρά, και οδηγούνταν στο ναό του Απόλλωνα. Ο ναός έχει δύο φάσεις: η αρχαιότερη χρονολογείται στα τέλη της κλασικής ή στις αρχές της ελληνιστικής περιόδου και η δεύτερη φάση στον 1ο αι. μ.Χ. Τότε ο ναός ανοικοδομείται με διαφορετική μορφή. Τμήμα της φάσης αυτής έχει αναστηλωθεί. Η καταστροφή και εγκατάλειψη του ναού τοποθετείται στα τέλη του 4ου αι. μ.Χ.

Στα αρχαϊκά χρόνια το ιερό ήταν υπαίθριο, με περίβολο και βωμό. Ο χώρος του αρχαϊκού ιερού διαταράχθηκε κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. Εκεί βρέθηκαν τα κατάλοιπα ενός κυκλικού μνημείου με λιθόστρωτο δάπεδο, το οποίο ενδέχεται να χρησιμοποιείτο για πομπές ή χορούς γύρω από κήπο ιερών δέντρων.

Στο νοτιοανατολικό τμήμα του ιερού βρίσκεται η παλαίστρα: Μια κεντρική αυλή που περιβάλλεται από κιονοστοιχίες, η οποία αποτελούσε το χώρο όπου γυμνάζονταν οι αθλητές. Στο χώρο του ιερού υπάρχουν επίσης ρωμαϊκά λουτρά. Τόσο τα λουτρά όσο και η παλαίστρα βρίσκονται έξω από το κυρίως ιερό.

Το Στάδιο: Βρίσκεται στα ανατολικά του ιερού του Απόλλωνα Υλάτη. Κτίστηκε το 2ο αι. μ.Χ. και παρέμεινε σε χρήση μέχρι το τέλος του 5ου αι.

Έχει πεταλόσχημη κάτοψη και τρεις εισόδους.

Μέρος των καθισμάτων έχει αναστηλωθεί για να μπορεί ο επισκέπτης να διακρίνει ότι υπήρχαν 7 σειρές καθισμάτων, πάνω από το επίπεδο του στίβου.

Το στάδιο έχει χωρητικότητα 6.000 περίπου θεατών.

Η Μικρή Βασιλική Εκτός των Τειχών: Σε μικρή απόσταση ανατολικά του σταδίου βρίσκεται μια τρίκλιτη μικρή βασιλική με νάρθηκα και περίστω αίθριο.

Κτίστηκε γύρω στα τέλη του 5ου αι. μ.Χ. Στο μέσο του αίθριου υπήρχε κρήνη που καταστράφηκε από μεταγενέστερη ασβεστοκάμινο.

Εκεί μετατράπηκαν σε ασβέστη τα μαρμάρινα αρχιτεκτονικά μέλη της βασιλικής. Στη βόρεια πλευρά της βασιλικής υπήρχε ένα μικρό παρεκκλήσιο. Κατά την ανασκαφή της βασιλικής βρέθηκε μια αναθηματική επιγραφή προς τη Δήμητρα και Κόρη, του 4ου π.Χ. αι.

Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι εκεί, ή κάπου κοντά, πιθανόν να υπήρχε ιερό της Δήμητρας και Κόρης, οι οποίες σχετίζονται με τα Ελευσίνια Μυστήρια.

Αυτό μας υπενθυμίζει τον οικιστικό μύθο του Κουρίου, σύμφωνα με τον οποίο πρώτοι οικιστές της πόλης ήταν οι Αργείοι.

Η Παράλια Βασιλική: Βρίσκεται, όπως δηλώνει το όνομά της, στην παραλία, στους πρόποδες της Ακρόπολης του Κουρίου. Πρόκειται για τρίκλιτη βασιλική των αρχών του 6ου αι. μ.Χ. με περίστωο αίθριο.

Τα δάπεδά της κοσμούν πολύχρωμα ψηφιδωτά με γεωμετρικά μοτίβα, ενώ κατά την ανασκαφή της διαπιστώθηκε ότι υπήρχαν και εντοίχια ψηφιδωτά.

Μετά την καταστροφή της κατά τον 7ο αιώνα, με τις επιδρομές των Αράβων, η βασιλική σκεπάστηκε γρήγορα από την άμμο και ξεχάστηκε.

Ετσι σώθηκαν όλα σχεδόν τα αρχιτεκτονικά της μέλη που ήταν καμωμένα από εισηγμένο προκονήσιο μάρμαρο. Λόγω της θέσης και του προσανατολισμού της, εικάζεται ότι η βασιλική αυτή είχε κάποια σχέση με τη θάλασσα και ενδεχομένως με το λιμάνι του Κουρίου.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία: Λεμεσός

Διεύθυνση:

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Ωρες Λειτουργίας : 1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου (Δευτέρα - Παρασκευή 8:00 - 17:00), 1 Απριλίου - 31 Μαΐου (Δευτέρα - Παρασκευή 8:00 - 18:00), 1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου (Δευτέρα - Παρασκευή 8:00 - 19:30), 1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου (Δευτέρα - Παρασκευή 8:00 - 18:00)

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις: Ο αρχαιολογικός χώρος είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχοκάθισμα. Το δυτικό τμήμα του χώρου εξυπηρετείται από ξεχωριστή είσοδο, ειδικά σημασμένα που ανοίγει μετά από συνεννόηση με τους αρχαιοφύλακες). Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ). Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων. Ειδικοί χώροι στάθμευσης με σήμανση. Ειδικοί χώροι υγιεινής με σήμανση.

Τηλέφωνα Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-25934250 / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου: 1,70 Ευρώ, για παιδιά μέχρι 14 ετών δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: Στην είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Ταμασσός

Η αρχαία πόλη-βασιλείο της Ταμασσού βρίσκεται 21 περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Λευκωσίας, στις όχθες του ποταμού Πεδιαίου. Το μεγαλύτερό της μέρος βρίσκεται κάτω από τα σύγχρονα χωριά Πολιτικό, Πέρα και Επισκοπιό.

Δεν γνωρίζουμε πότε και από ποιον ιδρύθηκε η πόλη. Φαίνεται ότι η ύπαρξή της χρονολογείται από τον 8ο αι. π.Χ., σε μια περιοχή που κατοικείτο ήδη από την Υστερη Εποχή του Χαλκού. Μέχρι το πρώτο μισό του 7ου αι. π.Χ. εξελίχθηκε σε μια σημαντική πόλη-βασιλείο. Γνώρισε ιδιαίτερη ακμή λόγω της εκμετάλλευσης των πλούσιων κοιτασμάτων χαλκού της επικράτειάς της.

Κατά το δεύτερο μισό του 4ου αι. π.Χ. ο βασιλιάς της Ταμασσού Πασίκυπρος, πούλησε την πόλη στο βασιλιά του Κιτίου Πουμιάθωνα, έτσι η πόλη περιήλθε στην κατοχή των Φοινίκων. Σύντομα όμως η Ταμασσός μαζί με τα μεταλλεία της παραχωρήθηκε στη Σαλαμίνα, μέχρι την τελική κατάργηση των βασιλείων από τους Πτολεμαίους στα 312-311 π.Χ.

Τότε, τα μεταλλεία της Ταμασσού πέρασαν στα χέρια του στρατηγού κυβερνήτη της Κύπρου, ενώ με την ένταξη του νησιού στο ρωμαϊκό κράτος η κυριότητα των μεταλλείων πέρασε στο ρωμαίο ανθύπατο. Αν εξαιρέσουμε το γεγονός ότι κατά το πρώτο μισό του 1ου αι. μ.Χ. η Ταμασσός έγινε μια από τις πρώτες χριστιανικές επισκοπικές έδρες της Κύπρου, γενικά δεν έπαιξε σημαντικό ρόλο κατά την ελληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο.

Οι πρώτες ανασκαφές στο χώρο έγιναν στα τέλη του 19ου αιώνα από τον Γερμανό αρχαιολόγο Max Ohnefalsch-Richter, για λογαριασμό των Αγγλων κυρίων της Κύπρου. Ανέσκαψε πολλούς τάφους διαφόρων περιόδων και τρεις βασιλικούς κτιστούς τάφους της αρχαϊκής περιόδου, από τους οποίους οι δύο σώζονται σήμερα. Οι τάφοι αυτοί είναι κτισμένοι με μεγάλους πελεκητούς λίθους, οι οποίοι είχαν λαξευτεί με τέτοιο τρόπο έτσι ώστε η όλη κατασκευή να θυμίζει ξύλινη υπέργεια οικία με αέτωμα.

Το 1997, κατά τη διάρκεια εργασιών συντήρησης και ανάπλασης του χώρου από το Τμήμα Αρχαιοτήτων, ήρθαν στο φως δίπλα από τους δύο βασιλικούς τάφους τέσσερα σύγχρονα γλυπτά από ασβεστόλιθο (δύο σφίγγες και δύο λιοντάρια), τα οποία θα πρέπει να ήταν τοποθετημένα στην είσοδο των βασιλικών τάφων, ως φύλακες. Τα γλυπτά αυτά εκτίθενται σήμερα στο Κυπριακό Μουσείο στη Λευκωσία.

Κατά τις ανασκαφές που έγιναν στη δεκαετία 1970-1980 από τη Γερμανική Αρχαιολογική Αποστολή του Πανεπιστημίου του Giessen, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Hans-Gunter Buchholz, αποκαλύφθηκε μέρος της πόλης της αρχαϊκής, κλασικής και ελληνιστικής περιόδου. Συγκεκριμένα αποκαλύφθηκε μέρος των ισχυρών τειχών που περιέβαλλαν την πόλη κατά την αρχαϊκή περίοδο, ιερά και εγκαταστάσεις επεξεργασίας

χαλκού. Το ιερό της Αφροδίτης, καθώς και το ιερό της Μητέρας των Θεών, κτίστηκαν κατά την αρχαϊκή περίοδο και καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια της εξέγερσης κατά των Περσών στα 499/98 π.Χ. Στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. ξανακτίστηκαν με διαφορετικό αρχιτεκτονικό ρυθμό. Φαίνεται ότι υπήρχαν πολλά άλλα ιερά γύρω από την Ταμασσό, τα οποία όμως δεν έχουν ακόμη ερευνηθεί.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία: Λευκωσία

Διεύθυνση: Πολιτικό - Πέρα - Επισκοπιό

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Ώρες Λειτουργίας : 1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου (Καθημερινά 8:30 - 16:00), 1 Απριλίου - 31 Μαΐου (Καθημερινά 9:30 - 17:00), 1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου (Καθημερινά 9:30 - 17:00), 1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου (Καθημερινά 9:30 - 17:00)

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις: Ο αρχαιολογικός χώρος δεν είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ) με συνοδεία από αδειούχο ξεναγό. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Τηλέφωνα Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-22622619 / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου: 1,70 Ευρώ, για παιδιά μέχρι 14 ετών δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: Στην είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Ο αρχαιολογικός χώρος του Κιτίου, που περιλαμβάνει τις δύο τοποθεσίες Καθαρή και Παμπούλα, βρίσκεται μέσα στη σύγχρονη πόλη της Λάρνακας. Από το 18ο μέχρι και τον 20ο αιώνα ήλθαν στο φως, από ανασκαφές ξένων περιηγητών και τυμβωρύχων, διάφορα ευρήματα όπως είναι η περίφημη Ασσυριακή στήλη του βασιλιά Σαργών Β, η οποία βρίσκεται σήμερα στο Βερολίνο.

Γύψινο αντίγραφο της στήλης εκτίθεται στο Μουσείο της Λάρνακας. Οι πρώτες συστηματικές ανασκαφές άρχισαν το 1929 από τη Σουηδική Αρχαιολογική Αποστολή, υπό τη διεύθυνση του Einar Gjestad. Από το 1959, το Τμήμα Αρχαιοτήτων, υπό τη διεύθυνση του Βάσου Καραγιώργη, άρχισε τις ανασκαφές στην περιοχή Καθαρή, ενώ την ευθύνη των ανασκαφών στην περιοχή της Παμπούλας ανέλαβε, μετά τα γεγονότα του 1974, η γαλλική Αποστολή του Πανεπιστημίου της Λυών, που μέχρι τότε έκανε ανασκαφές στη Σαλαμίνα.

Οι πρωϊμότερες φάσεις εγκατάστασης και λατρείας στο Κίτιον εντοπίζονται στην τοποθεσία Καθαρή. Στη θέση αυτή ανασκάφηκαν πέντε διαδοχικοί ναοί και εργαστήρια επεξεργασίας χαλκού, οι οποίοι χρονολογούνται από τα τέλη του 13ου αιώνα π.Χ μέχρι τα τέλη του 11ου αιώνα π.Χ. Πρόκειται για την Υστερη Εποχή του Χαλκού και την Γεωμετρική περίοδο, κατά τις οποίες το Κίτιο ευημερούσε και κατοικείτο από Μυκηναίους Αχαιούς.

Μετά την καταστροφή τους, στη θέση τους κτίστηκε από τους Φοίνικες το 850 περίπου π.Χ μεγαλοπρεπής ναός που ταυτίστηκε με το ναό της Αστάρτης. Η χρήση του ναού συνεχίστηκε μέχρι τις αρχές του 3ου αιώνα π.Χ, οπότε καταστρέφεται.

Οι ανασκαφές της Παμπούλας έδειξαν ότι η περιοχή κατοικήθηκε χωρίς διακοπή από το τέλος της Γεωμετρικής μέχρι την Ελληνιστική περίοδο. Τα πρώτα κτίσματα, που χρονολογούνται στον 9ο αιώνα π.Χ., αποτελούνται από ένα ιερό και διάφορα άλλα κτήρια. Κατά την Αρχαϊκή και Κλασική περίοδο το ιερό επεκτείνεται για να περιλάβει πολλές αίθουσες, αυλές με στοές και βωμούς, εστίες προσφορών αλλά και βιοτεχνικές εγκαταστάσεις για την επεξεργασία του χαλκού.

Διάφορα ευρήματα μαρτυρούν ότι στο Κίτιον λατρευόταν ένας αριθμός θεοτήτων. Οι κυριότερες από αυτές είναι οι Φοινικικές θεότητες Αστάρτη (αντίστοιχη της Αφροδίτης), ο Μέλκαρτ (αντίστοιχος του Ηρακλή) και ο Εσμούν (αντίστοιχος του Ασκληπιού), καθώς και οι Αιγυπτιακές θεότητες Αθώρ, Μπες και Ωρο. Κατά την κλασική περίοδο, γίνονται μεγάλα έργα στη πόλη του Κιτίου, όπως πολεοδομικά έργα ευρείας κλίμακας, που εντάσσονται σε ένα σημαντικό πρόγραμμα κατασκευής δημοσίων κτηρίων.

Μέσα σε αυτό το πρόγραμμα εντάσσεται και η αποξήρανση του έλους στη συνοικία της Παμπούλας, η κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου της πόλης και η κατασκευή των δύο λιμανιών, του εμπορικού και του πολεμικού.

Μέχρι στιγμής έχει ανασκαφεί το πολεμικό.

Σώζονται οι ράμπες με τη βοήθεια των οποίων ρυμουλκούσαν τα πλοία για να επιδιορθωθούν και να φυλαχθούν.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία: Λάρνακα

Διεύθυνση: Αρχιεπισκόπου Κυπριανού Λάρνακα

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Ώρες Λειτουργίας : 1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου (Δευτέρα - Τρίτη - Πέμπτη - Παρασκευή 8:00 - 14:30, Τετάρτη 8:00 - 17:00), 1 Απριλίου - 31 Μαΐου (Δευτέρα - Τρίτη - Πέμπτη - Παρασκευή 8:00 - 14:30, Τετάρτη 8:00 - 17:00), 1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου (Δευτέρα - Τρίτη - Πέμπτη - Παρασκευή 8:00 - 14:30, Τετάρτη 8:00 - 17:00), 1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου (Δευτέρα - Τρίτη - Πέμπτη - Παρασκευή 8:00 - 14:30, Τετάρτη 8:00 - 17:00)

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις: Ο αρχαιολογικός χώρος είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα με δυνατότητα περιήγησης. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ). Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων. Υπάρχει χώρος στάθμευσης χωρίς σήμανση. Δεν υπάρχει ειδικός χώρος υγιεινής.

Τηλέφωνα Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-24304115 / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου: 1,70 Ευρώ, για παιδιά μέχρι 14 ετών δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: Στην είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Αμαθούντα

Η αρχαία πόλη της Αμαθούντας βρίσκεται στα νότια παράλια της Κύπρου, 7 περίπου χιλιόμετρα ανατολικά της σημερινής πόλης της Λεμεσού. Στην ευρύτερη περιοχή της Αμαθούντας έχουν εντοπιστεί ίχνη ανθρωπίνης παρουσίας ήδη από τα Νεολιθικά χρόνια. Για την ίδια την πόλη της Αμαθούντας δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς ιδρύθηκε.

Οι πρώτες ανακαλύψεις στην Αμαθούντα έγιναν ήδη από την εποχή της Φραγκοκρατίας και αφορούν τα μεγάλα λίθινα αγγεία που βρίσκονταν στην ακρόπολη. Οι πρώτες ανασκαφές έγιναν κατά το 1893-1894 υπό τη διεύθυνση βρετανών αρχαιολόγων, ενώ στα 1930 η Σουηδική Αποστολή ανέσκαψε με τη σειρά της αρκετούς αρχαίους τάφους. Μετά το 1960 και την ανεξαρτησία της Κύπρου, έγιναν αρκετές σωστικές και συστηματικές ανασκαφές από το Τμήμα Αρχαιοτήτων, ενώ από το 1975 η Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή Αθηνών ανέλαβε συστηματικές ανασκαφές στην ακρόπολη και σε άλλα σημεία της Αμαθούντας.

Η ακρόπολη, που είναι κτισμένη πάνω σε ένα λόφο, λειτουργούσε ως φυσικό οχυρό και ταυτόχρονα ως παρατηρητήριο. Υπάρχουν κάποιες ασαφείς γραπτές αναφορές από την αρχαιότητα και κάποια, αμφισβητούμενα σήμερα, αρχαιολογικά στοιχεία, σύμφωνα με τα οποία οι κάτοικοι της Αμαθούντας ήταν αυτόχθονες. Κατά την αρχαϊκή περίοδο η πόλη γνώρισε μεγάλη ακμή και ευημερία και είχε αξιόλογες εμπορικές σχέσεις με τις γειτονικές χώρες. Φαίνεται ότι στην Αμαθούντα υπήρχε εγκατεστημένος και ένας αριθμός Φοινίκων εμπόρων. Κατά τη διάρκεια της εξέγερσης των Κυπρίων ενάντια στους Πέρσες, που ακολούθησε την Ιωνική Επανάσταση του 499 π.Χ., η Αμαθούντα τήρησε φιλοπερσική στάση, γεγονός που οδήγησε στην πολιορκία της από τους εξεγερμένους υπό την καθοδήγηση του Ονήσιλου. Η κατάργηση του βασιλείου της Αμαθούντας, όπως και των άλλων πόλεων-βασιλείων της Κύπρου, επέρχεται κατά την ελληνιστική περίοδο, στα 312/311 π.Χ., με την προσαρτηση της Κύπρου στο κράτος των Πτολεμαίων.

Η ακρόπολη εγκαταλείπεται και η ζωή συγκεντρώνεται πλέον στην κάτω πόλη. Η πόλη θα γνωρίσει μια παροδική ανάκαμψη την εποχή των Αντωνίνων και των Σεβήρων, η μετάβαση όμως στο χριστιανισμό τον 4ο αι. μ.Χ. βρίσκει την Αμαθούντα σε παρακμή. Παρόλο που η πόλη επέζησε των πρώτων αραβικών επιδρομών των μέσων του 7ου αι., φαίνεται ότι εγκαταλείφθηκε οριστικά στα τέλη του ιδίου αιώνα.

Οι σημαντικότεροι χώροι και μνημεία της Αμαθούντας είναι:

Το Ιερό της Αφροδίτης στην Ακρόπολη: στην είσοδο του Ιερού δέσποζαν δύο μεγάλα μονολιθικά πιθάρια που χρονολογούνται στον 7ο αι. π.Χ. Το ένα σώζεται σήμερα σε θραύσματα επί τόπου, ενώ το άλλο μεταφέρθηκε ήδη από το 1865 στο Μουσείο του Λούβρου. Την περίοδο αυτή η Αφροδίτη που λατρευόταν στο Ιερό αποκτά πολλά κοινά σημεία με την αιγύπτια θεά Αθώρ, όπως μαρτυρούν και οι απεικονίσεις της σε αγγεία και σε λίθινες στήλες που βρέθηκαν στην ακρόπολη της Αμαθούντας.

Ο ναός της Αφροδίτης που βλέπουμε σήμερα χρονολογείται στη ρωμαϊκή περίοδο (1ος αι. μ.Χ.) και τα ερείπια του καταλαμβάνουν ένα σημαντικό τμήμα της ακροπόλεως. Κτίστηκε πάνω στα ερείπια ενός προγενέστερου ελληνιστικού ναού και ακολουθεί τον τύπο του ελληνικού πρόστυλου ναού.

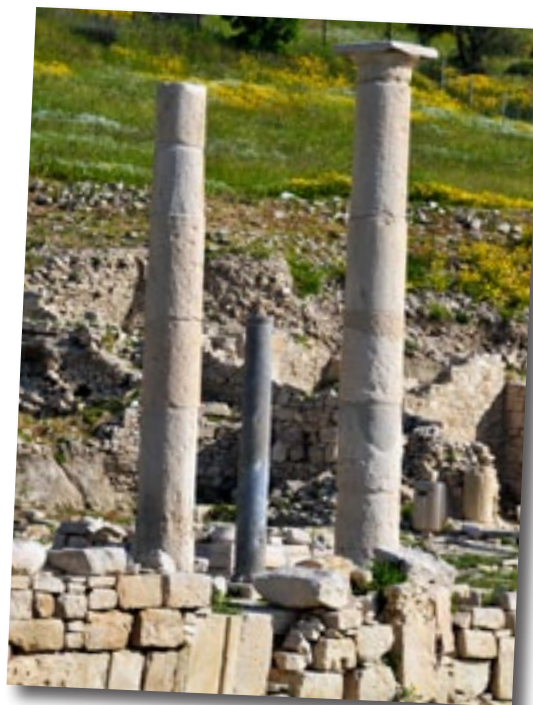
Φαίνεται ότι τον 5ο αι. μ.Χ., η περιοχή γύρω από το νότιο τμήμα του ναού χρησιμοποιήθηκε ως τόπος λατρείας από τους πρώτους Χριστιανούς. Τον 6ο-7ο αι.μ.Χ. ο ναός καταστράφηκε και στη θέση του κτίστηκε μια μεγάλη τρίκλιτη βασιλική.

Η Ρωμαϊκή Αγορά και τα Λουτρά: Η ρωμαϊκή αγορά καταλαμβάνει την περιοχή της κάτω πόλης που βρίσκεται ανατολικά του λόφου της ακρόπολης. Ο χώρος στα νότια της αγοράς καταλαμβάνεται από ένα δημόσιο λουτρό (βαλανείον), που αποτελείται από έναν κλειστό κυκλικό χώρο και από προσκτίσματα. Το λουτρό, μαζί με ένα τμήμα της δυτικής στοάς της αγοράς, χρονολογούνται στους ελληνιστικούς χρόνους και αποτελούν τα αρχαιότερα κτίσματα του χώρου.

Η ρωμαϊκή αγορά ήταν οργανωμένη γύρω από μια μεγάλη λιθόστρωτη πλατεία. Στη νότια της πλευρά βρίσκεται ο κεντρικός δρόμος της κάτω πόλης. Οι τρεις υπόλοιπες πλευρές καταλαμβάνονταν από στοές. Στο κέντρο της αγοράς υπήρχε μια μνημειώδης κρήνη. Στη βορειοδυτική της γωνία το σημαντικότερο κτίσμα είναι μια μεγάλη κρήνη-δεξαμενή ή Νυμφαίον. Στα ανατολικά βρίσκονται τα ρωμαϊκά λουτρά και στα νοτιο-ανατολικά ένα ελληνιστικό λουτρό.

Δυτικά της αγοράς συνεχίζονται οι ανασκαφές σε ένα συγκρότημα οικοδομημάτων που περιλαμβάνουν διοικητικά κτίρια ή ξενώνες και χρονολογούνται από τη ρωμαϊκή ως την παλαιοχριστιανική περίοδο. Ο χώρος της αγοράς εγκαταλείπεται κατά τον 7ο αιώνα, λόγω των επιδρομών των Αράβων.

Το Ανάκτορο: Στο νότιο τμήμα της ακρόπολης σώζονται τα ερείπια ενός σημαντικού συγκροτήματος που φαίνεται ότι ανήκε στο βασιλικό ανάκτορο της Αμαθούντας. Κτίστηκε κατά τον 8ο αι. π.Χ. και καταστράφηκε γύρω στα 300 π.Χ. Το τμήμα του οικοδομήματος που έχει ανασκαφεί μέχρι στιγμής ταυτίζεται με τους αποθηκευτικούς χώρους του ανακτόρου.

Το Λιμάνι: Μπροστά από την αγορά, προς νότον, υπήρχε το εξωτερικό λιμάνι της πόλης, τα ερείπια του οποίου διακρίνονται σήμερα κάτω από τη θάλασσα.

Κτίστηκε στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. από το Δημήτριο τον Πολιορκητή για την άμυνα της πόλης, σε μια περίοδο διαμάχης με τους Πτολεμαίους λόγω της διεκδίκησης της εξουσίας στην Κύπρο.

Η διάρκεια ζωής του λιμανιού ήταν σύντομη μιας και προσχώθηκε γρήγορα από την άμμο.

Όπως διαπιστώθηκε από την έρευνα, μεταξύ της εισόδου του αρχαιολογικού χώρου προς την αγορά και του σημερινού δρόμου, υπήρχε ένα εσωτερικό λιμάνι όπου ρυμουλκούνταν τα πλοία για να προφυλάσσονται από τους ισχυρούς ανέμους.

Τα Τείχη: Ήδη από την αρχαϊκή εποχή, η πόλη ήταν τειχισμένη από όλες της τις πλευρές. Τα τείχη ενισχύθηκαν κατά την ελληνιστική εποχή, οπότε κατασκευάστηκε το λιμάνι. Σήμερα σώζεται πλάι στη θάλασσα η νοτιοδυτική γωνιά του παραθαλάσσιου τείχους με το δυτικό πύργο, και μεγάλο μέρος του βόρειου τείχους με πύργους. Το τελευταίο ένωνε τους πρόποδες της ακρόπολης με το ψηλότερο σημείο της κάτω πόλης.

Στο βόρειο τείχος σώζεται και η κεντρική πύλη από την οποία έμπαιναν στην πόλη όσοι έρχονταν από την ενδοχώρα. Μετά τις φθορές του χρόνου και την κατάρρευση του παραθαλάσσιου τείχους που επέφερε ο σεισμός του 365μ.Χ., κτίστηκε νέο τείχος στο πάνω μέρος της ακρόπολης επί Ιουστινιανού, ενώ τον 7ο αιώνα τα τείχη ενισχύθηκαν σε μερικά σημεία, εν όψη των επιδρομών των Αράβων.

Οι Νεκροπόλεις: Ανατολικά και δυτικά της πόλης της Αμαθούντας υπάρχουν δύο εκτενέστατες και σημαντικές νεκροπόλεις με λαξευτούς τάφους, που χρονολογούνται από τη γεωμετρική μέχρι την παλαιοχριστιανική περίοδο. Μέρος του υλικού που βρέθηκε στις νεκροπόλεις αυτές εκτίθεται στο Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.

Οι Βασιλικές: Στην Αμαθούντα υπάρχουν 5 βασιλικές.

Η αρχαιότερη είναι η κοιμητηριακή βασιλική του Αγίου Τύχωνα, κτισμένη έξω από τα τείχη, στα ανατολικά της πόλης. Η πρώτη φάση του μνημείου χρονολογείται στα τέλη του 4ου αιώνα και είναι σύγχρονη με τον ίδιο τον Άγιο.

Πρόκειται για ένα μικρό μονόχωρο ναό, τον αρχαιότερο χριστιανικό λατρευτικό χώρο της Κύπρου. Η δεύτερη φάση χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 5ου αιώνα.

Η τελευταία φάση του κτιρίου, που είναι ορατή σήμερα, είναι ένας φράγγικος ναός των τελών του 14ου-αρχών.

Μια δεύτερη βασιλική βρίσκεται στην κορυφή της ακρόπολης στη θέση του Ιερού της Αφροδίτης. Είναι τρίκλιτη, με νάρθηκα και εξωνάρθηκα και έχει αίθριο με δύο στοές και προσκίσματα. Για το κτίσιμό

της χρησιμοποιήθηκαν πολλά αρχιτεκτονικά μέλη από το Ιερό της Αφροδίτης. Χρονολογείται στα τέλη του 6ου ή στις αρχές του 7ου αιώνα. Φαίνεται ότι έπαψε να λειτουργεί κατά το τελευταίο τέταρτο του 7ου αιώνα, λόγω των επιδρομών των Αράβων.

Τον 5ο αι. μ.Χ. κτίστηκε μια μικρή τρίκλιτη βασιλική στους πρόποδες της ακρόπολης, δυτικά της αγοράς. Ενα τμήμα των βορείων τοιχωμάτων της έχει λαξευτεί στο βράχο.

Στα ανατολικά της ρωμαϊκής αγοράς ανασκάφηκε μια μεγάλη τρίκλιτη βασιλική, με νάρθηκα και αίθριον. Σήμερα είναι εν μέρει

καταστραμμένη από τη θάλασσα. Χρονολογείται στο δεύτερο μισό του 5ου αιώνα. Καταστράφηκε από τις επιδρομές των Αράβων στα μέσα του 7ου αιώνα και επισκευάστηκε λίγο αργότερα, μέσα στον ίδιο αιώνα.

Στο ανατολικότερο άκρο της ανατολικής νεκρόπολης οικοδομήθηκε ένα σπήλαιο-παρεκκλήσι της Αγίας Βαρβάρας, καθώς και μια μικρή πεντάκλιτη βασιλική που φαίνεται ότι αποτελούσε τμήμα μοναστηριού.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία : Λεμεσός

Διεύθυνση : Αμαθούντα Λεμεσός

Διαπίστευση : Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Ώρες Λειτουργίας : Καθημερινά: 08:00 - 17:00 (Νοέμβριο - Μάρτιο), 08:00 - 18:00 (Απρίλιο - Μάιο, Σεπτέμβριο - Οκτώβριο), 08:00 - 19:30 (Ιούνιο - Αύγουστο)

Περίοδος Λειτουργίας : Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις : Ο αρχαιολογικός χώρος είναι μερικώς προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα. Στην είσοδο ο επισκέπτης έχει την δυνατότητα να αγοράσει (βιβλίο - οδηγό (7,50 ευρώ) για την Αμαθούντα). Υπάρχει χώρος στάθμευσης. Χώρος υγιεινής υπάρχει. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής με συνοδεία από αδειούχο ξεναγό. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Τηλέφωνα Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο : -- / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου : 1.71 ευρώ

Προμήθεια Εισιτηρίου : Στην είσοδο και σε οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Καλαβαρός Τέντα

Ο νεολιθικός οικισμός της Τέντας βρίσκεται σε μια φυσικά οχυρωμένη θέση στα δυτικά της πεδιάδας του ποταμού Βασιλικού, 38 περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Λάρνακας και 45 χιλιόμετρα νότια της Λευκωσίας.

Ο οικισμός αυτός αποτελεί, μαζί με τη Χοιροκοιτία, ένα παράδειγμα πρώιμης μόνιμης εγκατάστασης πληθυσμών στο νησί, κατά την ακεραμεική νεολιθική περίοδο (7000 - 5200π.Χ.).

Ο οικισμός ανακαλύφθηκε στα 1947 από τον Πορφύριο Δίκαιο, τότε Εφορο του Τμήματος Αρχαιοτήτων. Από το 1976 τέθηκε σε εφαρμογή το Ερευνητικό Πρόγραμμα της Πεδιάδας του Βασιλικού από την Αμερικανική Αρχαιολογική Αποστολή του Πανεπιστημίου του Brandeis, υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Ian Todd, ο οποίος ανέσκαψε τον οικισμό της Τέντας.

Ο οικισμός, που περιβάλλεται από τοίχο περίφραξης, αποτελείται από ένα σύνολο κτισμάτων με κύριο χαρακτηριστικό την κυκλική κάτοψη. Το πάνω μέρος των τοίχων ήταν κτισμένο από πηλό, άχυρο, πλίνθους και βότσαλα, ενώ το κάτω μέρος που είναι ορατό σήμερα, είναι λίθινο. Οι στέγες ήταν επίπεδες ως επί το πλείστον. Στο εσωτερικό των οικιών υπήρχαν εστίες και λιθόκτιστες εξέδρες. Οι νεκροί θάβονταν σε λάκκους που ανοίγονταν στο δάπεδό των οικιών ή στον ανοικτό χώρο μεταξύ τους.

Οι εσωτερικοί τοίχοι των κατοικιών είναι επενδυμένοι με πηλό που φέρει κάποτε γραπτή διακόσμηση. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελεί η εξαιρετικά σπάνια διακόσμηση ενός κτηρίου, όπου διακρίνονται δύο ανθρωπινες μορφές με υψωμένα χέρια.

Οι διατροφικές ανάγκες των κατοίκων καλύπτονταν από την κτηνοτροφία, τη γεωργία, το κυνήγι και τη συλλογή άγριων καρπών. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούσαν ήταν φτιαγμένα από λίθο και οστά.

Όπως και στη Χοιροκοιτία, οι κάτοικοι της Τέντας χρησιμοποιούσαν το διαβάση, μια σκληρή πέτρα, για την κατασκευή λίθινων αγγείων. Οσον αφορά τα κοσμήματα, χρησιμοποιούσαν τον πικρόλιθο, μια πρασινωπή μαλακή πέτρα που βρίσκεται σε αφθονία στην κοίτη του ποταμού Κούρη, στα δυτικά της Λεμεσού.

Ο οικισμός της Τέντας εγκαταλείφθηκε ξαφνικά στα τέλη της 6ης χιλιετίας π.Χ., όπως και άλλοι οικισμοί της ίδιας περιόδου, χωρίς να έχουν ακόμη εξακριβωθεί τα αίτια αυτής της απότομης εγκατάλειψης.

Την περίοδο 1994-1995 κατασκευάστηκε ένα πυραμιδωτό στέγαστρο πάνω από τον οικισμό για προστασία από τις καιρικές συνθήκες.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία: Λάρνακα

Διεύθυνση: Οδός Τέντας 10, Καλαβασός

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Ώρες Λειτουργίας : 1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου (Δευτέρα - Παρασκευή 8:30 - 16:00), 1 Απριλίου - 31 Μαΐου (Δευτέρα - Παρασκευή 9:30 - 17:00), 1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου (Δευτέρα - Παρασκευή 9:30 - 17:00), 1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου (Δευτέρα - Παρασκευή 9:30 - 17:00)

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο (Το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων, Τμήμα Αρχαιοτήτων, ενημερώνει το κοινό ότι το στέγαστρο του αρχαιολογικού χώρου της Καλαβασού έχει υποστεί σοβαρές ζημιές από την έκρηξη στη ναυτική βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» και ως εκ τούτου ο χώρος θα παραμείνει κλειστός, μέχρι την αποκατάσταση της ζημιάς.)

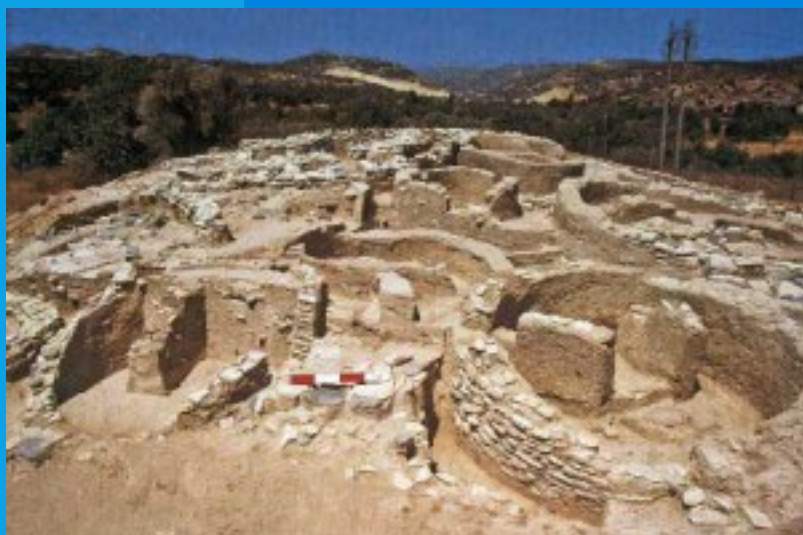
Διευκολύνσεις: Ο αρχαιολογικός χώρος δεν είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ) με συνοδεία από αδειούχο ξεναγό. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιονδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων. Βιβλιοπωλείο - είσοδος με δύο είδη βιβλίων (1. Καλαβασός Τέντα 5.50 ευρώ, 2. Χοιροκοιτία 7.50 ευρώ) Χώροι υγιεινής. Χώρος στάθμευσης υπάρχει.

Τηλέφωνα Επικοινωνίας / Τηλεμοιότυπο: -- / --

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου: 1,70 Ευρώ, για παιδιά μέχρι 14 ετών δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: Στην είσοδο και από οποιονδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Μάα Παλαιόκαστρο

Η θέση Μάα-Παλαιόκαστρο βρίσκεται 13 περίπου χιλιόμετρα βορειοδυτικά της πόλης της Πάφου. Οι ανασκαφικές έρευνες στο χώρο άρχισαν στα 1952 και συνεχίστηκαν συστηματικά για οκτώ περιόδους από το 1979 μέχρι το 1986.

Πρόκειται για οχυρωμένο οικισμό της Υστερης Εποχής του Χαλκού, κτισμένο σε μια μικρή χερσόνησο, που συνδέεται με τη μόνιμη εγκατάσταση των Αχαιών στην Κύπρο, γύρω στα 1200 π.Χ., και τον επακόλουθο εξελληνισμό του νησιού. Ο οικισμός προστατεύεται από δύο επιβλητικά οχυρωματικά τείχη, ένα στην πλευρά της στεριάς και ένα στην πλευρά της θάλασσας, στο άκρο της χερσονήσου.

Στο εσωτερικό του οικισμού αποκαλύφθηκαν πολλά μικρά κτίρια, ενδεχομένως οικίες, αλλά και κάποια οικοδομικά συγκροτήματα με αρχιτεκτονικά και άλλα στοιχεία που παραπέμπουν απευθείας στο Αιγαίο.

Δύο από τα κτήρια αυτά περιλαμβάνουν το καθένα από μια μεγάλη αίθουσα με εστία στο κέντρο της, και άλλα μικρότερα δωμάτια που φαίνεται ότι στέγαζαν αποθηκευτικούς χώρους, εργαστήρια, κ.ά. Κάποιοι από τους χώρους των συγκροτημάτων αυτών εικάζεται ότι ήταν κοινόχρηστες αίθουσες ή αίθουσες συναθροίσεων για την παραγωγή τροφής. Στον οικισμό υπάρχουν επίσης πολλά στοιχεία για μεταλλουργική δραστηριότητα.

Ο οικισμός καταστράφηκε βίαια από πυρκαγιά και ανοικοδομήθηκε αμέσως από τους ίδιους κατοίκους, όπως μαρτυρά η πολιτιστική συνέχεια που παρατηρείται μεταξύ των δύο φάσεων. Παρ' όλα αυτά η δεύτερη φάση ήταν φτωχική. Ο οικισμός εγκαταλείπεται οριστικά γύρω στα 1150 π.Χ.

Στο χώρο λειτουργεί τοπικό Μουσείο, με χορηγία του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη, που περιλαμβάνει μικρή έκθεση αντικειμένων, η οποία λειτουργεί ως συμπλήρωμα της περιήγησης του αρχαιολογικού χώρου και περιλαμβάνει κυρίως αντίγραφα και τεκμηριωμένο πληροφοριακό υλικό διδακτικού χαρακτήρα.

Ο σχεδιασμός του κτιρίου έγινε από τον Ιταλό αρχιτέκτονα-συντηρητή και καθηγητή, Andrea Bruno. Για να διατηρηθεί όσο το δυνατόν πιο άθικτο το φυσικό τοπίο, σχεδιάστηκε ένα υπόγειο κτίριο, μόνο η οροφή (ένας χάλκινος θόλος) του οποίου είναι ορατή εξωτερικά. Κάτω από το θόλο του κτιρίου ανοίγεται μια κυκλική υπόγεια αίθουσα.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία : Πάφος

Διεύθυνση : Coral Bay Πέγεια Πάφος

Διαπίστευση : Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Ώρες Λειτουργίας : 1 Νοεμβρίου - 31 Μαρτίου (Καθημερινά 8:30 - 16:00), 1 Απριλίου - 31 Μαΐου (Καθημερινά 8:30 - 16:00), 1 Ιουνίου - 31 Αυγούστου (Καθημερινά 8:30 - 16:00), 1 Σεπτεμβρίου - 31 Οκτωβρίου (Καθημερινά 8:30 - 16:00)

Περίοδος Λειτουργίας : Όλο τον χρόνο

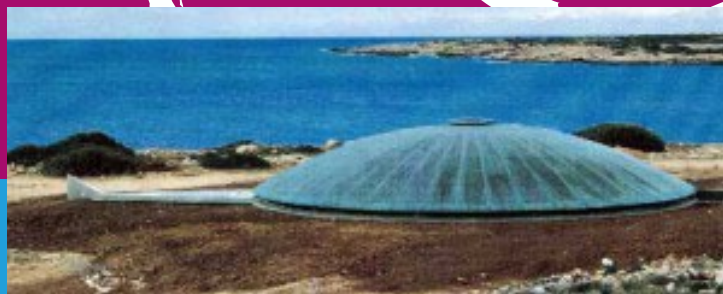
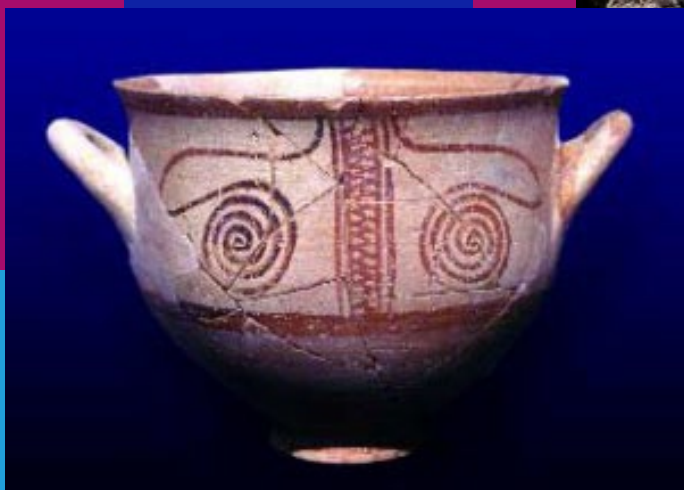
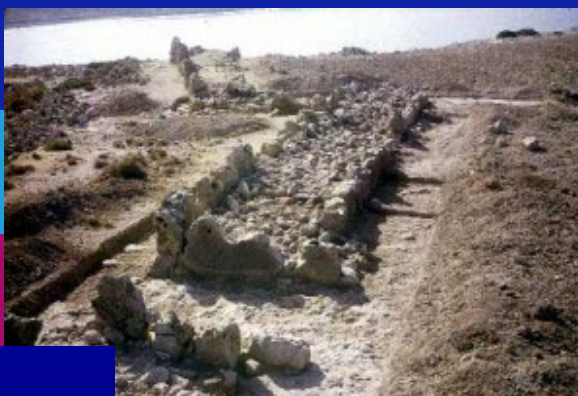
Διευκολύνσεις : Μη προσβάσιμος ο χώρος για άτομα σε τροχόκαθισμα. Υπάρχουν χώροι υγιεινής. Υπάρχει βιβλιοπωλείο μπορείτε να αγοράσετε βιβλία κάρτες και μικρά πιστά αντίγραφα. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Υπάρχει χώρος στάθμευσης. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ) με συνοδεία από αδειούχο ξεναγό. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο τμήμα αρχαιοτήτων.

Τηλέφωνο Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο : --- / ---

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου : 1,70 Ευρώ. Για παιδιά μέχρι 14 ετών δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου : Στην είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο με διαπίστευση στο τμήμα αρχαιοτήτων.

Αρχαίο Ιδαλίο

Το Τοπικό Μουσείο Αρχαίου Ιδαλίου ιδρύθηκε το 2007 με σκοπό να προβάλει τα πλούσια ευρήματα της περιοχής του Ιδαλίου και για να λειτουργήσει μεταγενέστερα σαν Κέντρο Επισκεπτών του αρχαιολογικού χώρου, μέσα στον οποίο βρίσκεται.

Ο αρχαιολογικός χώρος του Ιδαλίου είναι ένας από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους της Κύπρου με πλούσια ευρήματα, μερικά από τα οποία κοσμούν σήμερα τα μεγαλύτερα μουσεία του κόσμου. Η αρχαία πόλη ιδρύθηκε, σύμφωνα με την παράδοση από τον Αχαιό ήρωα του Τρωϊκού πολέμου Χαλκάνωρα, απόγονο του Τεύκρου, ιδρυτή της Σαλαμίνας.

Τα πρωϊμότερα ίχνη ανθρώπινης δραστηριότητας ανασκάφηκαν στην τοποθεσία Αγγίδι και χρονολογούνται στην 7η και 5η χιλιετία π.Χ. Από τον 18ο μέχρι τον 11ο αιώνα π.Χ., στη Μέση και Υστερη Εποχή του Χαλκού, διάφοροι οικισμοί ανέπτυξαν εμπορικές σχέσεις με τις γειτονικές περιοχές της Μεσογείου και από τότε η περιοχή κατοικήθηκε αδιάλειπτα μέχρι σήμερα και εξελίχθηκε σε αστικό κέντρο. Αποκορύφωση της οικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης ήταν η ίδρυση του Βασιλείου του Ιδαλίου που αναφέρεται για πρώτη φορά στις Ασσυριακές γραπτές πηγές του 7ου αιώνα π.Χ. Το βασίλειο άνθισε μέχρι τα μέσα του 5ου αιώνα π.Χ. όταν η πρωτεύουσα του πολιορκήθηκε και κατακτήθηκε από τους Φοίνικες βασιλείς του Κιτίου.

Τα εκθέματα του Μουσείου είναι αντιπροσωπευτικά όλων των χρονολογικών φάσεων της Ιστορίας του Ιδαλίου και προέρχονται από παλιές και πρόσφατες ανασκαφές στην περιοχή της αρχαίας πόλης, σε οικισμούς και νεκροταφεία. Στην πρώτη αίθουσα της έκθεσης υπάρχει πληροφοριακό υλικό για την ιστορία του χώρου και των ανασκαφών, καθώς και φωτογραφικό υλικό με τα αξιολογότερα ευρήματα που βρίσκονται σε ξένα μουσεία. Παρουσιάζονται επίσης με παραστατικό τρόπο τα Πρωτο-Αιολικά επίκρανα που κοσμούσαν ταφικά μνημεία και το ανάκτορο του Ιδαλίου, καθώς και δύο χαρακτηριστικά δείγματα της κοροπλαστικής και της γλυπτικής που άνθισε στο Ιδάλιο και έδωσε έργα απaráμιλλης καλλιτεχνικής αξίας.

Στη δεύτερη αίθουσα της έκθεσης παρουσιάζονται επιγραφές που μαρτυρούν την κατάληψη του βασιλείου, μέρος του αρχείου της Φοινικικής διοίκησης της πόλης, επιτύμβια μνημεία, δείγματα κεραμικής και αντικείμενα καθημερινής χρήσης όλων των εποχών με επεξηγηματικά κείμενα για τη σημασία της κάθε περιόδου ξεχωριστά. Υπάρχουν επίσης δείγματα εισηγμένης κεραμικής από την Αττική και χαρακτηριστικά έργα της κοροπλαστικής και της γλυπτικής. Σε ειδικό χώρο της αίθουσας σκιαγραφείται με φωτογραφικό υλικό, με αποθηκευτικούς πίθους και μικροτεχνήματα η εικόνα της οικονομίας του Ιδαλίου που ήταν η βάση για την ανάπτυξη του πολιτισμού που αποτελεί σήμερα αντικείμενο μελέτης και θαυμασμού παγκοσμίως.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία : Λευκωσία

Διεύθυνση : Γιάννη Γρούτα 30 Τ.Κ. 2540 Δάλι

Διαπίστευση : Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Ώρες Λειτουργίας : Δευτέρα, Τρίτη, Πέμπτη , Παρασκευή: 8.00 -15.00

Τετάρτη: 8.00 - 17.00 Σάββατο, Κυριακή: κλειστό

Περίοδος Λειτουργίας : Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις : Κεκλιμένη αναβαθμίδα στην είσοδο για άτομα σε τροχοκάθισμα. Υπάρχει χώρος υγιεινής με σήμανση και χώρος στάθμευσης με σήμανση. Συναλλαγές μόνο μετρητά. Πάνω από 11 άτομα 20% έκπτωση επί της τιμής (1,70 ευρώ) με συνοδεία από αδειούχο ξεναγό. Υπάρχουν εισιτήρια εβδομαδιαία (17,10 ευρώ) και ημερήσια (6,80 ευρώ) τα οποία κάποιος μπορεί να τα προμηθευτεί από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο που υπάγεται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων. Υπάρχει επίσης οδηγός μουσείου (στα αγγλικά και ελληνικά).

Τηλέφωνο Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο : 00357-22444818 / 00357-22527016

Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Τιμή Εισόδου : 1.70 ευρώ, παιδιά μέχρι 14 δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου : Από την είσοδο και από οποιοδήποτε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο, τα οποία υπάγονται στο Τμήμα Αρχαιοτήτων.

Αρχαιολογικός οικισμός Αλάμπρας

Στα βορειοανατολικά του χωριού, μια σειρά από αρχαιολογικές ανασκαφές έφεραν στο φως ένα οικισμό της Μέσης Εποχής του Χαλκού, καθώς και ένα νεκροταφείο.

Ειδικότερα, συστηματικές έρευνες στον οικισμό διεξήγαγε η αρχαιολογική αποστολή του Πανεπιστημίου Cornell, κάτω από την επίβλεψη John Coleman, και διήρκησε από το 1976 έως το 1982.

Η Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια περιγράφοντας τον οικισμό γράφει πως πρόκειται για «ένα μεγάλο σύμπλεγμα κατοικιών που χωρίζονται σε τρία και τέσσερα δωμάτια με πολύ καλά διατηρημένους τοίχους, από αργούς λίθους που το ύψος τους σε μερικές περιπτώσεις φθάνει τα δυο μέτρα».

Οι πλείστες κατοικίες είναι συνεχόμενες με κοινούς τοίχους και μεταξύ τους διαφέρουν σημαντικά στις λεπτομέρειες. Ο Καρούζης συμπληρώνει πως «τα σπίτια που προστατεύονταν από τους ανέμους είχαν μια κάθετη ή παράλληλη διάταξη προς τις ισοϋψείς του λόφου, ήταν δε κτισμένα με τοπική πέτρα από ασβεστόλιθο και πυριτόλιθο».

Ο οικισμός αυτός, όπως έδειξαν τα ανασκαφικά και στρωματογραφικά δεδομένα, εγκαταλείφθηκε το 1800 π.Χ. μετά από μια καταστροφή.

Σε απόσταση περίπου 150 μέτρων, ανευρέθηκε το νεκροταφείο του οικισμού. Οι πρώτες ανασκαφές, όπως διασώζει ο Καρούζης, έγιναν από το ξακουστό πρέσβη τυμβωρύχο Τσεσνόλα μεταξύ 1868 και 1874.

Ο τυμβωρύχος μάλιστα αναφέρει πως έφερε στο φως 82 τάφους με πολλά ευρήματα, από τα οποία τα περισσότερα μεταφέρθηκαν σε αρχαιολογικά μουσεία του εξωτερικού, όπως Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης.

Η Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια σημειώνει πως ανάμεσα στα ευρήματα των μονοθάλαμων λαξευτών τάφων ήταν χειροποίητα αγγεία «με γραπτή μελανή διακόσμηση γεωμετρικών μοτίβων πάνω σε λευκή επιφάνεια», καθώς και ερυθροστιλβωτά αγγεία «με εγχάρακτη γραμμική διακόσμηση της μεταβατικής περιόδου από την Πρώιμη στη Μέση Εποχή του Χαλκού».

Αλλα αξιόλογα ευρήματα που ανακαλύφθηκαν στο χώρο του νεκροταφείου είναι χάλκινα ξίφη και εγχειρίδια, κομμάτια από πήλινα ειδώλια, πέτρινες αξίνες, πήλινες κεφαλές αδραχτιών και πήλινοι δίσκοι.

Πηγές:

Γιώργου Καρούζη, *Περιδιαβάζοντας την Κύπρο, Λεμεσός, Πόλη και Επαρχία, Λευκωσία 2001*
«Ημέρες Κυπριακής Κληρονομιάς», Κύπρος 2005, σ. 66

Κοινοτικό Συμβούλιο Αλάμπρας
Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, τ.1

Έρευνα - Επιμέλεια: Μαρία Χατζησάββα

Επαρχία: Λευκωσία

Διεύθυνση: Αλάμπρα Λευκωσία Τ.Κ. 2563 Κύπρος

Διαπίστευση: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κυπριακής Δημοκρατίας

Ώρες Λειτουργίας : Δεν είναι οργανωμένος αρχαιολογικός χώρος. Μπορείτε να επισκεφτείτε τον αρχαιολογικό χώρο, οποιαδήποτε ώρα και μέρα επιθυμείτε.

Περίοδος Λειτουργίας: Όλο τον χρόνο

Διευκολύνσεις: Πρόσβαση μόνο με τα πόδια. Ο χώρος δεν είναι προσβάσιμος για άτομα σε τροχόκαθισμα (εφικτή η προσέγγιση στον αρχαιολογικό χώρο με αυτοκίνητο), δεν υπάρχουν χώροι υγιεινής, υπάρχει χώρος στάθμευσης χωρίς σήμανση, περισσότερες πληροφορίες από το Κοινοτικό Συμβούλιο Αλάμπρας.

*Αυτή την περίοδο διεξάγονται έργα ανάπλασης του δρόμου που οδηγεί στον αρχαιολογικό οικισμό.

Τηλέφωνα Επικοινωνίας / Τηλεομοιότυπο: 00357-22522457 / 00357-22526402

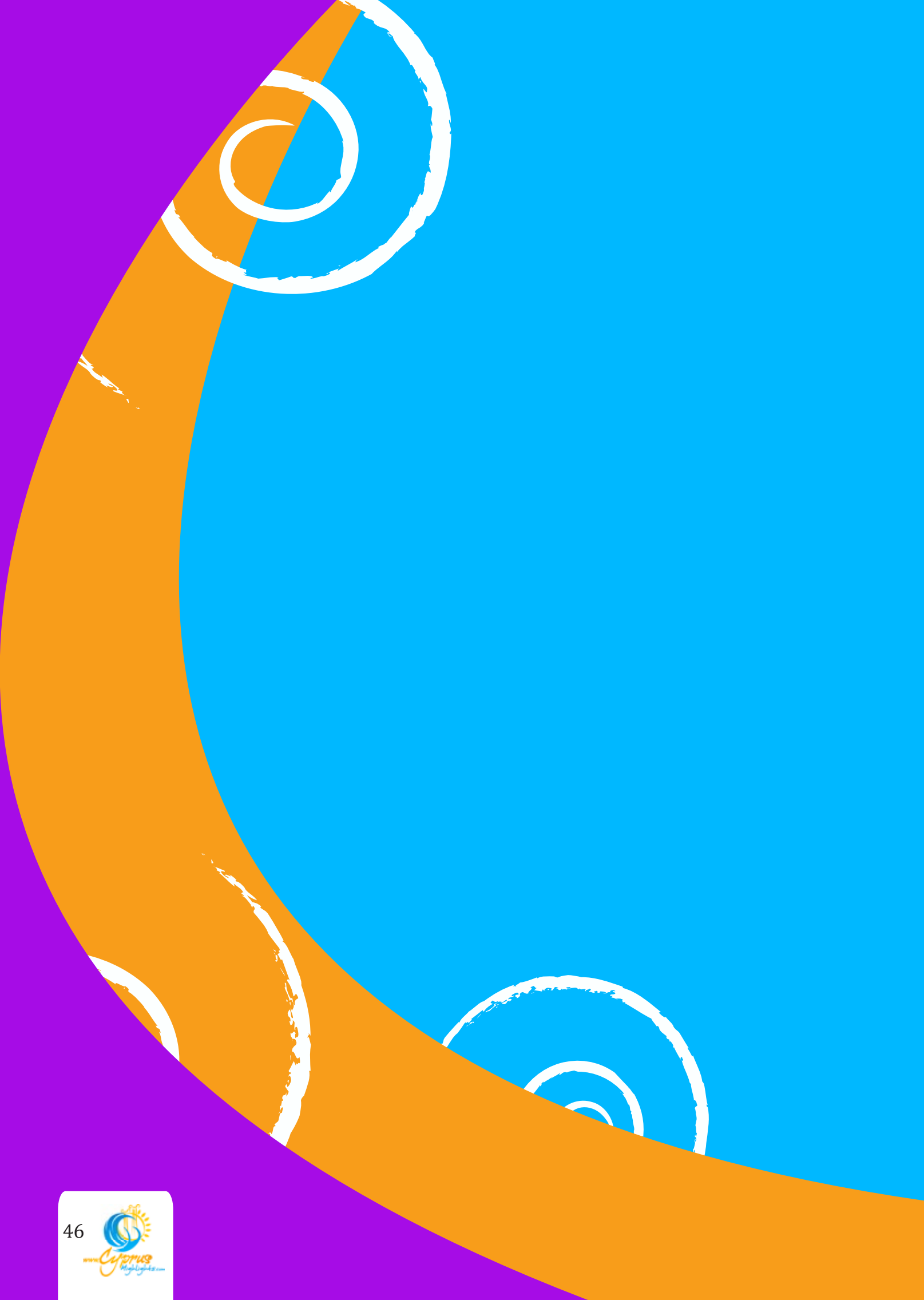
Ιστοσελίδα / Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο : www.alambra.org.cy / koin.symalambbras@cytanet.com.cy

Τιμή Εισόδου: Δωρεάν

Προμήθεια Εισιτηρίου: ---

Archaeological sites of Cyprus

Tombs of the Kings

The 'Tombs of the Kings' is the splendid necropolis that is located just outside the walls, to the north and east of Pafos town. It was built during the Hellenistic period (3rd century B.C.) to satisfy the needs of the newly founded Nea Paphos.

Its name is not connected with the burial of kings, as the royal institution was abolished in 312 B.C., but rather with the impressive character of its burial monuments.

The 'Tombs of the Kings' was the place where the higher administrative officers and distinguished Ptolemaic personalities as well as the members of their families were buried.

The necropolis was continuously used as a burial area during the Hellenistic and Roman periods (3rd century B.C.-beginning of 4th century A.D.). There is sufficient evidence to support the fact that the first Christians also used the site for their burials, while at the same time the site constituted an endless quarry. Squatters established themselves in some of the tombs during the Medieval period and made alterations to the original architecture.

The existence of the site was already known from the end of the 19th century by Cesnola, who severely looted the tombs. In 1915-16 the then curator of the Cyprus Museum, Markides excavated some shaft tombs, while the honorary curator of Paphos Museum Loizos Philippou started clearance work in a few others tombs in 1937.

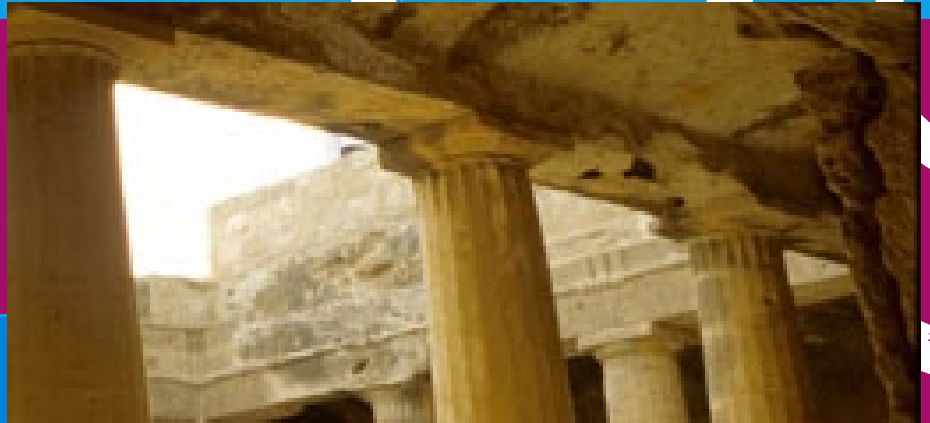
But it was in 1977 that systematic excavations were undertaken by the Department of Antiquities, which brought to light eight large tomb complexes.

Most of the tombs are characterized by an underground, open aired, peristyled rectangular atrium completely carved into the natural rock. Columns or pillars of the Doric style supported the porticoes, which surrounded the atrium.

The burial chambers and the loculi for single burials were dug into the portico walls. It seems that the walls were originally covered with frescoes although today only small fragments are preserved. The tombs' architectural characteristics directly relate them to Hellenistic prototypes from Alexandria, Delos, Pergamon and Priene.

Source: *Department of Antiquities, Republic of Cyprus*

Address : ---

Administration : *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Open: *All round the year*

Opening Hours: *1 November - 31 March (Monday to Friday 08.00 -17.00) 1 April -31 May (Monday to Friday 06.00 -18.00) 1 June -31 August (Monday to Friday 08 .00 - 19.30) 1 September - 31 October (Monday to Friday 08.00-18.00)*

Services : *The archeological site and the box-office are accessible to wheelchairs. View of tombs below ground level from above .Toilets available . Parking site. Transactions in cash only. Groups over 11 persons have 20% reduction on entrance fee (1.70 euro) if escorted by a licensed tourist guide. Daily tickets at 6.80 euro and weekly tickets at 17.10 euro obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities .*

Telephone / fax : *00 357 26940295 /-----*

Website / e-mail : *www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy*

Entrance fee: *1.70 euro. Children under 14 years old free of charge .*

Tickets available at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.

New Paphos

Built on a small promontory on the south – west shore of the island, the ancient town of Nea Paphos is one of the most important archeological sites in Cyprus.

The town was founded at the end of the 4th century BC by Nicoclis, the king of Pafos, who moved the seat of his kingdom there from Palaepafos at the site of the modern village Kouklia.

At the beginning of the 3rd century BC, Cyprus was annexed to the kingdom of the Ptolemies with Salamis as its capital.

By the end of the 2nd century BC, having acquired a significant role as an administrative and economic center in the region, Nea Paphos became the capital of island under the Ptolemies who ruled from their capital, Alexandria.

When, in 58 BC, Cyprus was annexed to Rome, New Paphos remained the capital of the island, the only town in Cyprus retaining the privilege of minting coins during the Roman period.

Following the devastating earthquakes in the 4th century AD, the capital was once more moved to Salamina, renamed Constantia, and yet Pafos retained a dominant status among the rest of the towns on the island due to the Sanctuary of Aphrodite in Palaepaphos.

The decline and desertion of the town started following the Arab raids in the 7th century AD. When Cyprus was annexed to the Byzantine Empire a new period of development started for the town and continued up to the Frankish period but towards the end of the same period, Paphos fell into decline again. The inhabitants started deserting it and moved inland to where, today, the modern town of Pafos (Ktima) is located.

Since 1980, the archeological site of New Paphos, as well as that of Palaepaphos, are included in UNESCO's World Heritage List.

The House Of Dionysos: A sumptuous building of the Roman Period built according to the type of Hellenistic buildings where the rooms are arranged around an open colonnaded courtyard, which constitutes the nucleus of the house.

The roman villa seems to have been built at the end of the 2nd century AD and was destroyed during the earthquakes at the beginning of the 4th century AD.

One quarter, out of an area of 2000 square meters over which the building extends, is covered with mosaic floors which depict mythological subjects or scenes from everyday life such as vintage or hunting.

At the entrance to the building there is a mosaic floor made out of pebbles depicting the mythological monster Scylla. This belongs to an earlier Hellenistic building.

The House Of Orpheus: Much as the House of Dionysos, this also a sumptuous building of the type of a Hellenistic house.

Dating from the end of the 2nd Beginning of the 3rd century AD it boasts superb mosaic floors.

The most notable one depicts an exquisite representation of Orpheus among animals.

It is of special interest that the name of the artist survives on an inscription.

Among themes on other mosaics in this building there is Hercules and the lion of Nemea and an Amazon riding her horse.

The Villa Of Theseus: was built in the second half of the 2nd century AD on the ruins of a previous houses of the Hellenistic and Roman periods and was inhabited until the 7th century AD.

Due to its immense area (it had no less than 100 rooms), it is believed to have been the residence of the Roman Pro-consul.

A number of rooms as well as the atrium, surrounded by colonnades, have their floors covered with mosaics.

Three rooms in the south wing of the building have mosaic floors that, in fact, belong to three different phases. The earliest, dating from the end of the 3rd beginning of the 4th century AD shows Theseus fighting with the Minotaur inside the Labyrinth.

On this mosaic there is visible evidence of repairs done at a later time probably after the earthquakes in the mid-4th century. Another mosaic depicts Poseidon and Amphitrite and dates from the end of 4th century.

Concluding, at the beginning of the 5th century a new mosaic was added in the main hall of the villa showing the first bath of the newly born Achilles.

The villa of Aeon: Just a small section of this building has been excavated to date.

New Paphos

On the floor of the apsidal reception hall there is one of the most spectacular specimens of the Paphos mosaics dating from the first half of the 4th century AD.

This exquisite mosaic consists of five panels depicting, in turn, the newly born Dionysos, Leda and the Swan, the beauty contest between Kassiopee and the Nereids, Apollo and Marsyas and, finally, the triumph of Dionysos.

The ornate designs and the presence of unique personifications in these mosaics clearly indicate a concealed deeper meaning.

The Roman Forum, The Odeion, The Asklepieion: The forum, of which only the foundations survive, has the form of an immense courtyard.

The buildings on the western wing of the forum are better preserved.

The Odeion, which formed part of the complex of the Forum, was restored by the department of Antiquities and is used, today, for various cultural events.

A building to the south of the Odeion has been identified as the Asklepieion. The whole Roman complex dates from the 2nd century AD.

The Theater is located in the south-east tip of the ancient town on the slopes of the "Fabrica" hill.

Excavations conducted by the Sydney University are still to be concluded.

The theatre was built in 300 BC at the time, that is, of the foundation of the town of New Paphos.

During the Hellenistic and the Roman periods, the theater underwent many changes and seems to have stopped being functional by the end of the 4th century AD.

The Chrysopolitissa Basilica is one of the first and largest basilicas built on the island in the second half of the 4th century AD.

Initially it had seven aisles which, in the 6th century, were reduced to five. The floors are covered with mosaics dating from the 4th and 6th centuries AD.

After its destruction, a new Byzantine church was built on its ruins in the 11th century followed by yet another church built in 1500 AD.

This last one survives and is being used by the Anglican Church. To the north of the basilica there are the ruins of a Gothic church that formed part of a Franciscan monastery. It dates from about 1300 AD and was destroyed in 1600 AD.

The Saranta Kolones Castle: The Byzantine castle known as Saranta Kolones, due to the large number of gran-

ite columns that survive in the site, is situated very close to the town harbor, south from the Roman forum.

The castle was built in the 7th century to protect the harbor from Arab raids and continued to be used up to 1222 AD when an earthquake destroyed it.

Source: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

District: *Pafos*

Address : --

Administration: *Department of Antiquities*

Opening Hours: *1 November - 31 March Daily 08:00 -17:00, 1 April - 31 May Daily 08:00 -18:00, 1 June - 31 August Daily 08:00 -19:30, 1 September - 31 October Daily 08:00 - 18:00*

Open: *All round the year*

Facilities: *The archeological site is` partly accessible to wheelchairs (The guards can assist). There is a designated parking place. Toilets are available. Transactions in cash only. Groups of over 11 visitors have a 20% reduction on entrance fee (3.40 Euro) if accompanied by a licensed tourist guide. There are weekly tickets (17.10 Euro) and daily tickets (6.80 Euro) obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Telephone /Fax: *www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy*

Entrance Fee: *3.40 Euro. Children below 14 free .*

Tickets: *Entrance of archeological site or any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Ayios Georgios Peyias

Situated in the village of Peyia, Ayios Georgios is an extremely popular pilgrimage site on cape Drepanon in the district of Pafos.

Between the years 1952 and 1955, the Archeology Department unearthed three Early Christian basilicas and a bath dating from the 6th century AD.

Excavations continued during the years 1992 to 1998 by the Aristoteleion University of Thessaloniki and, since 1999 by the Archeological Mission of the Ministry of Culture of Greece.

During these excavations it was proven that there was, during the Roman period and the Early Christian era, a vast non-fortified settlement which developed mainly during the time of emperor Justinian (527-565 AD).

Due to its geographical position at the extreme western part of the island and in the middle of the sea route between Alexandria and Rhodes, the settlement was the first port of call for convoys transporting wheat from Egypt to Constantinople. This accounts for the characteristic features of the settlement.

The centre of the settlement is occupied by a large group of buildings which include a three-aisled basilica A which has later additions on its northern side and an atrium surrounded by a colonnade and a baptistery on its western side.

A smaller three-aisled basilica with a transept is attached to the north side of the baptistery.

On the western side of this complex there is a large two storeyed building, built in the style of a Greco-roman house, considered to be the bishopric.

To the south of basilica A, excavations brought to light a bath adjoining a large courtyard.

To the north-east, along the road that leads inland and to the modern village of Peyia, there are the remains of a small three-aisled basilica C. In the centre of the settlement ruins of houses were discovered as well as underground cisterns and the third basilica in the settlement, basilica B.

The cemetery of the settlement comprises monumental tombs hewn in the steep rock over the western and south-west shores of the cape.

On the natural plateau between the basilicas and the cemetery, the St George pilgrimage site developed, with premises to accommodate the pilgrims, around the one-aisled small church of St George, dating from the end of the 14th beginning of the 16th centuries AD.

The large stone built, domed church of St George was built in recent years.

Source: *Antiquities Department - Republic of Cyprus*

District: *Pafos*

Administration: *Department of Antiquities – Republic of Cyprus*

Opening Hours: *Daily 08.30 -16.00*

Open all round the year

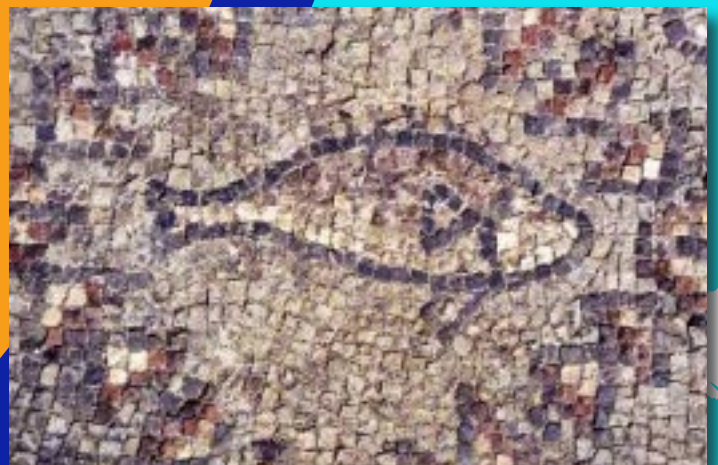
Facilities: *The archeological site is inaccessible to persons on wheelchairs .Tickets can be purchased in cash only. Groups over 11 persons get a 20% discount on the entrance fee (1.70 Euro) if accompanied by a licensed guide. There are weekly and daily tickets (17 .10 Euro and 6.70 Euro respectively) available at any museum or archeological site in the competence of the Antiquities Department .There are Toilets. Brochures in Greek, English and German are obtainable at the site free of charge.*

Telephone / Fax : *00357-26812301 / --*

Website / email: *www.mcw .gov.cy /mcw /da/da./nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov*

Entrance Fee: *1.70 Euros . Free access for children below the age of 14*

Tickets obtainable at the entrance or any museum or archeological site under the competence of the Antiquities Department.

Palaipafos

The ancient town of Palaipafos is located within the limits of the modern village of Koukليا, situated close to the mouth of Diarizos river, 16 kilometres east of the modern town of Pafos.

The site of Palaipafos and its surrounding area are linked to an ancient cult associated with the “Great Goddess”, the goddess of fertility, who was worshiped in Cyprus since the Neolithic period.

The Myceneans, who settled on the island at the beginning of the 12th century, adopted the local goddess of fertility and erected a sanctuary in her honour. According to tradition, Kinyras, the local legendary king, was the founder and first High Priest of the sanctuary. Another legend, however, mentions Agapenor, the king of Tegea in Arcadia, Greece, as the founder of the city and the sanctuary.

Palaipafos remained the largest rural and religious centre of western Cyprus, from the beginning of the Geometric period until the end of the Classical period. When the last King of Palaipafos, Nikokles, moved his capital at the end of the 4th century B.C. to the newly- founded Nea Pafos, some 16 km to the west, the town retained some of its importance thanks to the continuation of the cult at the temple of Aphrodite.

During the Roman period it became the centre of the newly established ‘Koinon Kyprion’, (the ‘Confederation of the Cypriots’), which dealt with religious affairs and the cult of the Roman emperor and controlled the island’s bronze coinage. The religious and cultural activities at the sanctuary of Palaipafos ceased in the 4th century A.D. with the rise and spread of Christianity throughout the island. During the medieval period Palaipafos, which was renamed Couvouclia, regained some of its prosperity when it became the center of local administration and was used as the headquarters of the royal official who directed and controlled the sugar-cane plantations and refineries in the Pafos area.

The site was partially investigated from the beginning of the 19th century but systematic archaeological research took place between 1950-55 by the Kouklia Expedition of the University of St Andrews and the Liverpool Museum, directed by J.H. Iliffe and T.B. Mitford. From 1966 archaeological research at Palaipafos was resumed under the auspices of the German Archaeological Institute joined by the University of Konstanz (until 1972) and Zürich (since 1973) directed by Franz Georg Maier and M.-L. von Wartburg. The Department of Antiquities of Cyprus has excavated a certain number of tombs in the area surrounding Kouklia.

In September 1980, Palaipafos and Nea Pafos became the first Cypriot sites to be included in the World Heritage List of UNESCO.

The most important monuments of Palaipafos are:

The Sanctuary of Aphrodite: One of the most important sanctuaries of Aphrodite throughout the ancient world. It is mentioned by Homer and other Greek and Latin authors. The surviving remains of the sanctuary form two groups of buildings: in the south was the first shrine of Aphrodite, Sanctuary I, built in the Late Bronze Age. It consists of an open court (temenos), surrounded by a monumental wall comprised of enormous limestone blocks. Its western side and part of its south side are preserved along with a hall, which housed a conical baetyl in its centre symbolising the power of the Great Goddess. The baetyl also adorned the Roman shrine, Sanctuary II, which was erected in the north at the end of the 1st or the beginning of the 2nd century A.D. The new Roman buildings enclose a spacious open court at the south, east and north.

The House of Leda: The Roman “House of Leda” was discovered at the locality Alonia, about 120 m. northwest of the Byzantine church of Agios Nikolaos, which dates to the 16th century. From the original building only the central dining room is preserved which is covered with an outstanding mosaic floor dated to the 2nd century A.D. and which depicts the mythological scene of Leda and the Swan (The panel on-site is a modern copy; the original is exhibited in the Kouklia Museum).

The Northeast Gate of the defensive wall: The Northeast Gate of Palaipafos occupied a commanding position above the living quarters of the ancient city on the Marchellos hill and consisted one of the strongholds of the ancient fortifications. The first wall and gate buildings were erected in the early Archaic period (second half of the 8th century B.C.).

The gate is connected with the dramatic siege of the city by the Persians during the Ionian revolt in 498 B.C. According to an inscription the last King of Palaipafos, Nikokles, rebuilt the defensive walls in the middle of the 4th century B.C. but soon after 300 B.C. they fell into disuse.

The City wall and the Palace of Hadji Abdulla: Another sector of the defences of the city, located about 10 minutes walking distance from the northeast Gate. The surviving remains present the same building phases and methods of construction as on the northeast Gate. An imposing building, with narrow corridors, small rooms and large walls is erected against the inner face of the city wall. It dates to the 6th or early 5th century BC. This palace was probably the residence of the Persian governor of Palaipafos.

The Church of Panagia Katholiki: Panagia Katholiki follows the type of a cruciform church and dates to the 12th or 13th century A.D.

The western sector is a 16th century addition.

The surviving wall-paintings which decorate the interior of the church, reflect the traditional popular art of the 15th century.

The Lusignian Manor House: Built by the Lusignian kings in the 13th century as a centre of local administration and as the headquarters of the royal official who directed and controlled the sugar-cane plantations and refineries in the Pafos area.

After 1571 the manor served as the centre of administration for the Kouklia Ottoman chiflik. The building consists of a complex of rooms arranged in four wings around a central open-air court. Only parts of the gate tower and part of the east and south wings survive from the medieval structures, and they are incorporated in buildings of the Ottoman period. The Gothic hall in the east wing is considered to be one of the finest surviving monuments of Frankish profane architecture on the island. The east wing, which dates to the Ottoman period, now functions as the local archaeological Museum.

Cemeteries: The area of Palaipafos includes numerous cemeteries, which have yielded a rich variety of archaeological material dating from the Late Bronze Age to the Early Christian periods. The most important finds from the tombs are now exhibited in the local archaeological museum.

The Lusignian sugar-cane refinery in the coastal plain: The royal manor of Kouklia, which was built as the centre of the Lusignian sugar-cane plantations in western Cyprus, was directly connected to the industrial installations for the processing of sugar-cane. Of these installations the best-preserved are the sugar mill and the refineries erected in the coastal plain of Kouklia at the locality Stavros.

Of the installations, which once covered Sanctuary II next to the manor house, only scarce traces survive today. The refinery complex at the locality Stavros combines the four sectors for the processing of sugar-cane production: milling, boiling and refining, firing and stoking, storing and workshops.

Source: *Department of Antiquities, Republic of Cyprus*

District: *Pafos*

Address: *Aphrodite Street 8500 Kouklia*

Administration: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Open: *All round the year*

Opening hours: *08.00 -16.00 (Monday ,Tuesday ,Wednesday ,Friday ,Sunday) 08.00 -17.00 (Thursday)*

Services: *Inaccessible to wheelchairs. The museum is accessible to wheelchairs .There is a small bookshop (postcards and books). Transactions in cash only. Toilets available even for disabled persons on wheelchairs. Parking place. For groups over 11 persons there is a 20% discount on entrance fee (3.40 Euro) if escorted byna licensed tourist guide .There are daily and weekly tickets - 6.80 and 17.10 Euro respectively - obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities .*

Telephone / Fax: *00 357 26432155 / 00 357 26432081*

Website / e-mail: *www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy*

Entrance Fee: *3.40 Euro - includes entrance to the local museum Palaepaphos . Children up to the age of 14 free of charge.*

Tickets: *Obtainable at any museum or archeological site under the competence of The Department of Antiquities.*

Choirokoitia

Situated in the Maroni valley, about 6 km from the southern coast of the island, the site of Choirokoitia lies in a hilly landscape in the foothills of the Troodos massif. It constitutes the most impressive example of the initial establishment of sedentary communities on the island and the development of an original civilization: the Cypriot Aceramic Neolithic.

These communities originated from the neighboring mainland and settled in Cyprus at the end of the 7th millennium B.C. bringing with them plants and animals unknown until then to Cyprus.

The site of Choirokoitia, which was founded and inhabited during the 5th millennium B.C., was discovered in 1934 by P. Dikaïos on behalf of the Department of Antiquities.

In 1976 the exploration was been taken over by the CNRS (Centre National de Recherche Scientifique) under the direction of Dr Alain Le Brun.

The site is bound to the north, east and southeast by the deep bend of the river, and to the west by successive walls. A complex architectural system, unique in Cyprus and the Near East, provided control over access to the village. Protected by these walls, the houses of the settlement were crowded together. A house consisted of a compound of several buildings with a circular ground plan around an unroofed space, a kind of small inner "courtyard" where grinding took place.

These structures were built in stone, pisé and sun-dried mudbrick, or any combination of the three. The roof was flat and consisted of a wooden frame made out of branches, reeds, pisé and earth. Excavation revealed that the dead were buried in pits inside the dwelling units.

The inhabitants of Choirokoitia used diabase, a hard stone, for the manufacturing of stone vessels, which constitute a particular characteristic of the Cypriote Aceramic Neolithic.

Picrolite, a smooth green stone that can be found in abundance in the Kouris riverbed west of Lemesos, was used for making jewellery.

The brilliant civilisation vanished suddenly, and no adequate explanation has been given regarding its disappearance.

Choirokoitia, like other aceramic sites on the island, was abandoned and the island appears to have remained free from human presence for a long time, until the emergence of a new civilisation: the Ceramic Neolithic.

In December 1998 the site was inscribed on the UNESCO World Cultural Heritage List. Near the entrance of the site there is a reconstruction of five huts and part of the defensive walls with their complex entrance.

Source: *Department of Antiquities, Republic of Cyprus*

District: *Larnaka*

Address: *Choirokoitia - Larnaka*

Administration: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Open all round the year.

Opening Hours: *1 November -31 March (Monday to Friday 08.00 -17.00) 1 April - 31 May (Monday to Friday 08.00 -18.00) 1 June - 31 August (Monday to Friday 08.00-19.30), 1 September -31 October (Monday to Friday 08.00-18.00)*

Services: *Not accessible to wheelchairs .The only accessible part for wheelchairs is the site of the model house of the ancient settlement. Groups over 20 persons have a 20% reduction on entrance fee (1.70 euro) if escorted by a licensed tourist guide. There are daily tickets at 6.80 euro and weekly tickets at 17.10 euro obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Telephone /Fax: *00 357 22322710 / ----*

Website /e-mail: *www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy*

Entrance fee: *1.70 euro. Children under 14 free of charge.*

Tickets: *At any museum or archeological site under then competence of the department of Antiquities*

Kourion

The rocky crop above the sea on which the ancient town developed lies 4 kilometers south west of the village of Episkopi in the district of Lemesos. It is one of the most important archeological sites in Cyprus and, according to the legend about its founding related by Herodotus, its founders were Achaeans originating from Argos in the Peloponese.

Archeological finds in the nearby hill of Bamboula, leads to estimate the advent of the Achaeans in this location in about the 13th and 12th century BC. The most ancient signs of human habitation in the wider area of Kourion date from the Neolithic period (4500-3900 BC). On the hill of Kourion there are remains dating from the Classical period, mostly the Hellenistic period (325 – 50 BC) and mainly the Roman period (50 -330 AD) and the Early Christian period (330 – end of 7th century AD).

Organized excavations in Kourion started in 1933 by the University Museum of Pennsylvania and went on, at intervals, up to 1954. In 1964, the Department of Antiquities started excavations at the site. During the years 1974-1979, The American Mission of The Byzantine Studies Centre Dumbarton Oaks undertook the task of excavating the Early Christian basilica, seat of the bishop. During the years 1980-1983, excavations were conducted by the American Mission of Walters Art Gallery and the Universities of Missouri and Maryland. The Department of Antiquities has recently started the creation of an archeological Park and a Visitors Centre.

The most important monuments in Kourion are:

The Roman Forum: as it stands today is a building of the beginning of the 3rd century with additions from the Early Christian period. At the centre of the forum there pre-existed an immense building which had been being used from the end of the 4th century BC up to the end of the Hellenistic period. The Roman forum was flanked on two sides by colonnades. On its north-west part there was an imposing complex of buildings attached to it, comprising bath complexes and a Nymphaeum, and dates from about the 1st century AD. These buildings were subjected to various changes and additions over the years.

The House OF Achilles: What survives today is only part of the house in the South West along the old Lemesos - Pafos road. It is a Roman house of the 4th century AD with a central open courtyard surrounded by pillars. Many of its rooms have mosaic floors. The most interesting among them is the mosaic that depicts the scene when Achilles reveals his identity to Ulysses, who, disguised as a merchant, gained entrance to the court of Lecomedes, king of Skyros. It is believed by archeologists that this was the reception room or for foreign dignitaries.

The House of Gladiators: This Roman house dates from the 3rd Century AD and lies a few meters east from the House of Achilles. It has a central open courtyard surrounded by colonnades and rooms for various uses.

The building was destroyed in the devastating earthquake of Kourion in the 4th century AD.

The house acquired its name from mosaics depicting gladiators adorning the central courtyard.

Two mosaic compositions have survived. The first shows gladiators exercising while the second seems to present an actual fighting. The unarmed figure, in sumptuous clothes, in the centre is the referee of the fight. It is noteworthy that the names of the central persons depicted in both mosaics are still extant.

The Theatre: is built on the south edge of the hill. It was first built in the 2nd century BC, but in the 2nd century AD it was extended and assumed its present form.

Around the end of the 3rd century some major alterations occurred such as metal railings in order to accommodate wild animal fights.

A popular spectacle of the time. The cavea had stands that could seat 3500 spectators. The stage building stood high above the front stage where the performance actually took place thus fencing off the semi-circular orchestra on the side facing the sea. Today, only the foundations of the stage survive. After its restoration, the theatre is used today for cultural events.

The House of Eustolios stands on a dominant site in the south East edge of the plateau.

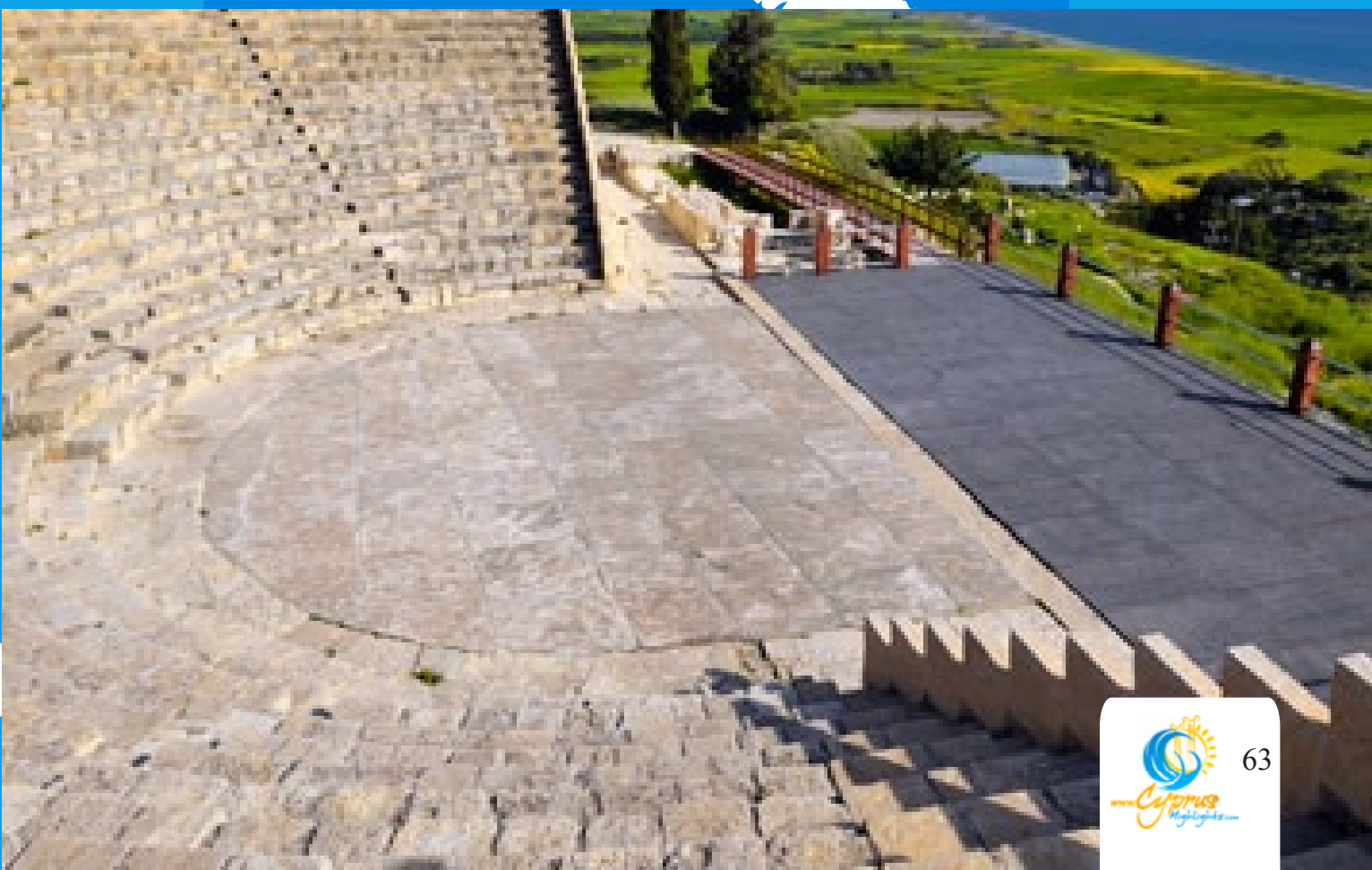
It is a monumental house dating from the end of the 4th century beginning of 5th century AD.

It consists of numerous rooms grouped around two courtyards and a bath complex.

The mosaic floors covering most of the rooms of the building are of particular interest.

Inscriptions on the mosaics reveal not only the name of the owner of the house of Eustolios but also his Christian faith.

It is noteworthy that on the inscriptions Apollo, the oldest patron saint of Kourion is evoked.

The building seems to have been initially erected as a royal residence but was transformed into a public place, a kind of club.

The Early Christian Basilica: To the south of the Forum there are the remains of a large three-aisled basilica.

This was the Cathedral of Kourion. It was built at the beginning of the 5th century AD and was remodeled in the 6th century AD when new floors were installed with mosaics and polychrome marble.

On the west side the basilica was connected through the narthex to a complex construction that included the Diakonikon, where the offerings of the faithful were placed and, most probably, to the bishopric.

To the north of the basilica there was an atrium and the baptistery that had the form of a small three-aisled basilica with a narthex. The basilica, like so many other on the island, was destroyed in the 7th century AD by Arab raids.

The Sanctuary of Apollo Xylates lies about 2.5 kilometers from the site of the ancient town along the old Lemesos –Pafos road.

It was one of the most important religious centers in ancient Cyprus, the sanctuary where Apollo was worshiped as the God of the woodlands (Xylates).

The veneration of Apollo appears to have started as early as the 8th century BC and continued up to the 4th century AD. The complex was subjected to many additions and remodeling throughout its history.

The sanctuary is surrounded by a courtyard and entrance in antiquity was either through the Kourion Gate or through the Pafos Gate. Pilgrims walked along the sacred way with a south to north direction which led to Apollo. The temple had two phases: The earliest one dates from the end of the classical and the beginning of the Hellenistic periods and the second phase dates from the 1st century AD, at which time, the temple was reconstructed in a different form. Part of the latter phase has been restored. The destruction and subsequent abandonment of the temple is considered to have been in the 4th century AD.

In ancient times the sanctuary was in open air with yards and altars. During Roman times it was remodeled. The remains of a circular building with a pebbled floor have been discovered. This was probably used for processions and cult dances in the groves of sacred trees.

In the south-east of the sanctuary there is the Palaestra, central open yard surrounded by colonnades, the place where athletes exercised. Within the premises of the complex there are also Roman baths. Both the Palaestra and the baths lie outside the precinct of the sanctuary.

The Stadium is located to the east of the sanctuary of Apollo Xylates. Built in the 2nd century AD it was operational until the end of the 5th century AD.

It has a shoe-horse cross section and three entrances.

Part of the seats has been restored so that the visitor can become aware that there were seven rows of seats above the level of the track field.

The stadium had a capacity of 6000 spectators.

The Small Basilica Within the Walls:

At a short distance east from the stadium there is a small three-aisled basilica with a narthex and a colonnaded atrium. It was built towards the end of the 5th century AD. In the middle of the atrium there was a fountain that later gave way to a lime kiln where the marble parts of the basilica were reduced to lime; there was a chapel to the north of the basilica.

During excavations at the site of the basilica a votive inscription was unearthed to the deities of Ceres and Daughter. This is an indication that in the vicinity there probably was a sanctuary dedicated to Ceres and daughter, related to the Eleusis mysteries.

This fact is also a reminder of the founding myth of Kourion according to which its first inhabitants were Argives.

Kourion

The Basilica by the Sea:

Is situated, as suggested by its name, on the seashore below the acropolis of Kourion. It is a three-aisled basilica with a colonnaded atrium and dates from the beginning of the 6th century AD.

Its floors are covered with multicolored mosaics with geometric motifs. During excavations it was discovered that the walls were covered with mosaics as well. Following its destruction in the 7th century AD due to Arab raids, it was soon covered with sand and forgotten.

Thus almost all its architectural parts made of imported marble survived. Due to its coastal position it is believed to have had some connection to the sea and the port of Kourion.

Source: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

District: *Lemesos*

Address: --

Administration: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Opening Hours: *1 November -31 March (Monday to Friday 08:00-17:00), 1 April -31 May (Monday to Friday 08:00 -18:00) , 1 June-31 August (Monday to Friday 08:00-19:00) , 1 September -31 October (Monday to Friday 08:00-18:00)*

Open: *All through the year*

Facilities: *The archeological site is accessible to wheelchairs. The western part has a separate gate, marked, open by contacting the guard. Transactions in cash only. Groups of visitors over eleven persons have a 20% reduction on entrance fee (1.70) if escorted by a licensed tourist guide. There are weekly tickets (17.10 Euro) and daily tickets (6.80 Euro) obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities. Parking space available. Toilets available.*

Telephone / Fax: 00357- 25934250 / --

Website / e-mail: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Tickets: *At the entrance or at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities Republic of Cyprus.*

Tamassos

Tamassos is located about 21 km southwest of Lefkosia (Nicosia), on the left bank of the river Pedaios. The bigger part of the ancient town lies under the modern villages of Politiko, Pera and Episkopio.

We do not know when and by whom the town was established. It seems that Tamassos was founded around the 8th century B.C., in an area which was already inhabited from the Late Bronze Age, and until the first half of the 7th century it had developed into an important city-kingdom of Cyprus.

From its foundation until the Roman period the town prospered greatly due to the exploitation of the mines in its environs. In the second half of the 4th century the king of Tamassos, Pasikypros, sold the city to the king of Kition, Poumiathon, and Tamassos therefore came under the ownership of the Phoenicians.

The domination of the Phoenicians did not last very long since Tamassos along with her mines had been conceded to the kingdom of Salamis until the final abolition of the kingdoms by the Ptolemy kings in 312-311 B.C. Apart from the fact that in the first half of the 1st century A.D. Tamassos became one of the Christian bishoprics of Cyprus, the city did not play an important role during the Hellenistic and Roman periods.

The first excavations at the site took place in 1889, 1890 and 1894 by Ohnefalsch Richter, who excavated many tombs of the Late Bronze Age and three royal tombs of the Cypro-Achaic period, of which only two survive today. The tombs were carved in such a way that their construction resembles a wooden building with a pediment. Adjacent to these tombs the Department of Antiquities brought to light (in 1997) six intact limestone sculptures (two sphinxes and four lions), which probably protected the entrance of these tombs. The sculptures are exhibited today in the Cyprus Museum (Lefkosia). Three more tombs, the first dating to the Bronze Age, the second to the Archaic period and the third to the Hellenistic and Roman periods, have been excavated in and around the actual village of Politiko.

During the excavations carried out in 1970-1980 by the German Archaeological Institute under the direction of Hans-Gunter Buchholz, part of the strong defensive wall surrounding the city during the Archaic period was uncovered as well as part of the ancient city with shrines and installations for the exploitation of bronze.

The temple of Aphrodite and the temple of the Mother Goddess, identified as Cybele, were constructed in the Cypro-Achaic II period and were destroyed during the revolt against the Persians in the beginning of the 5th century B.C.

Towards the end of the 4th century these were rebuilt with a different architectural plan. It seems that there were many more shrines around Tamassos but these have not yet been uncovered.

During the Early Christian period a large three aisled basilica was erected upon the burial place of Saint Herakleidios, southeast of ancient Tamassos, in honour of its first bishop. This basilica fell into ruins and many other churches were constructed in its place until the church took its final form in 1773. Today the church is part of a convent.

Source: *Department of Antiquities, Republic of Cyprus*

District: *Lefkosia*

Address: *Politiko - Pera - Episkopio*

Administration: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Open: *All through the year*

Opening Hours: *1 November -31 March (Daily , 08.00 - 16.00), 1 April -31 May (Daily , 9.30 - 17.00), 1 June -31 August(Daily 9.30 – 17.00), 1 September- 31 October (Daily 9.30 - 17 00)*

Facilities: *The site is not accessible to wheelchairs. Transactions in cash only .Groups over 11 persons have a 20% reduction on the entrance fee (1.70 Euro) if escorted by a licensed tourist guide . There are daily and weekly tickets at 6.80 and 17.10 Euro respectively obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Telephone /Fax: *00 357 22622619 /*

Website /e-mail: *www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy*

Entrance fee: *1.70 euro. Children under the age of 14 free of charge.*

Tickets: *At the entrance of any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Kitio

The archeological site of Kition that comprises two locations, Kathari and Bamboula , is situated within the modern town of Larnaka. Between the 18 th and the 20th centuries excavations by foreigners as well as illicit activities of tomb robbers brought to light various findings such as the famous Assyrian stele of king Sargon the 2nd, found today in Berlin. A plaster cast of the stele is exhibited in the Larnaka museum.

The first systematic excavations began in 1929 by the Swedish Archeological Mission under Einor Gjesterd. In 1959, the Antiquities Department under Vassos Karageorgis, started excavations at the location of Kathari while excavations at Bamboula were undertaken, after 1974, by the French Archeological Mission of the University of Lyon that had, up to that date, been conducting excavations at Salamina.

The earliest phase of settlement and worship at Kitio are pinpointed at the location Kathari where five successive temples as well as workshops for smelting copper were unearthed. These date from the end of the 13th century BC up to the 11th century BC. These are the Late Bronze Age and the Geometric period during which times Kitio prospered and was inhabited by Mycenaean Achaeans.

Following the destruction of the temple, the Phoenicians built, about 850 BC, a grandiose temple, identified as the temple of Astar which continued to be a place of worship until the beginning of the 3rd century BC when it was destroyed.

Excavations in Bamboula indicate that the site was continuously inhabited from the end of the Geometric period until the Hellenistic period.

The first buildings that date from 9th century BC consist of a Sanctuary and other buildings. During the Archaic and Classical periods, the sanctuary was enlarged to include numerous halls, courtyards with colonnades and altars, offering centers and workshops for the smelting of copper.

A number of findings bear witness that a number of gods was worshiped in Kitio, the most important being Astar, the Phoenician deity Astarte, (corresponding to Aphrodite) Melkart (corresponding to Hercules) and Esmoun (corresponding to Asclepius), as well as the Egyptian deities Athos, Bes and Horus.

During the classical period great works took place in Kition such as large scale town planning forming part of a significant programme of erecting public buildings, within which programme the Bamboula site was drained, the sewage system constructed and two ports built, a commercial and a military one respectively.

To date, only the military port has been excavated.

Source: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Address: Archbishop Kyprianou Street –Larnaka

Administration Department of Antiquities

Opening hours: 1 November -31 March (Monday –Tuesday-Thursday – Friday 08:00 -14:30, Wednesday 08:00 -17:00)

1 April -31 May (Monday-Tuesday –Thursday –Friday 08:00 -14:30, Wednesday 08:00-17:00)

1 June -30 August (Monday-Tuesday-Thursday-Friday 08:00-14:30, Wednesday 08:00-17:00)

1 September -31 October (Monday-Tuesday –Thursday-Friday 08:00 -14:30, Wednesday 08:00-17:00)

Open all round the year

Facilities: The site is accessible to wheelchairs and there is possibility of moving around the area. Transactions in cash only. Groups over 11 persons can get a 20% reduction on entrance fee (1.70 Euro) is escorted by a licensed tourist guide. There are weekly and daily tickets, 17.10 Euro and 6.80 Euro respectively, obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities. Parking is available. There are no toilets.

Telephone / Fax: 00 357 24304115 / --

Website / email: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Entrance fee: 1.70 Euro. Children under 14 free

Tickets: At the entrance of the archeological site or at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.

Amathous

Situated on the south coast of Cyprus, the ancient town of Amathous lies about 7 kilometers east from the modern city of Lemesos. In the wider region of Amathous traces of human habitation have been found that date back in the Neolithic era.

As for the town of Amathous itself the exact date of its foundation is not known.

The first discoveries in Amathous happened as early as the Frankish Period and the finds were huge stone vessels – pithoi -that were found on the acropolis.

The first excavations were conducted in 1883-1884 by British archeologists while in 1930 the Swedish Mission, in its turn, excavated a number of ancient tombs. As from 1960, the date marking the independence of Cyprus, many salvaging and systematic excavations were conducted by the antiquities Department while, since 1947, the French Archeological school of Athens undertook systematic excavations on the Acropolis and other parts of the town of Amathous.

The acropolis, dominating a hill, functioned as a natural fortress and a watch tower. There is vague mention in antiquity and disputed archeological evidence, today, that the inhabitants of Amathous were an indigenous race. During the archaic period, the town flourished and prospered and had extensive commercial contacts with neighboring countries.

A number of Phoenician merchants seem to have settled in Amathous. During the rebellion of the Cypriots against the Persians, following the Ionian Revolution in 499 BC, Amathous observed a pro-Persian stance a fact that led to its siege by the rebels under the leadership of Onisilos.

The abolition of the kingdom of Amathous, as well as of all the other city-kingdoms in Cyprus took place during the Hellenistic period, in 312 - 311 BC, when Cyprus was annexed to the kingdom of the Ptolemies.

The acropolis was deserted and all town activity conducted in the lower town. The town had a short recovery during the time of the Antonines and the Severes, but, at the time of conversion to Christianity in the 4th century AD, Amathous was already on a state of decadence. Although the town survived the first Arab raids, in mid 7th century AD, it appears to have been totally abandoned by the end of the same century.

The most important sites and monuments in Amathous are:

The Sanctuary of Aphrodite on the acropolis at the entrance of the sanctuary there stood two enormous monolithic pithoi dating from the 7th century BC. One of them still stands, in situ, in a fragmentary state, the other was transported in 1865 to the Louvre Museum.

In this period Aphrodite worshiped in the sanctuary acquired many elements from the Egyptian goddess Athor as indicated by evidence and the representations of her image on vessels and stelae found on the

acropolis of Amathous.

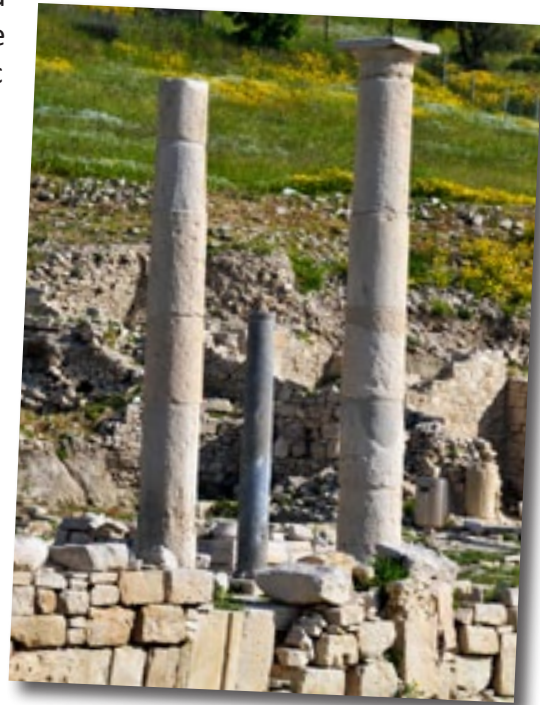
The ruins of the temple of Aphrodite we see today date from the Roman period (1st century AD) and cover a substantial area of the acropolis. It was built over the ruins of a previous Hellenistic temple in the style of a Greek prostyle temple .

Apparently, in the 5th century AD ,the area around the south part of the temple was used for worshipping purposes by the first Christians. The temple was destroyed in the 6th-7th century AD and a new three-aisled basilica built in its place.

The Roman Forum and the Baths. The Roman forum lies on the part of the lower town to the east of the hill of the acropolis. On the north part of the forum there is a public bath consisting of a covered circular building and anti chambers. The bath, together with a section of the western portico of the forum , date from the hellinistic times and is the oldest building in the area .

The Roman forum was built around a large stone paved square. Its north is flanked by the main road of the lower town. The other three sides have colonnades. In the very centre of the forum there stood a monumental fountain. On the north-west part of the forum, the most significant building is a large fountain-cistern –the Nymphaion. To the east there are the Roman baths and to the south-east a Hellenistic bath.

The Palace: On the south part of the acropolis we can see the ruins of a very important complex which appears to have belonged to the royal palace of Amathous. It was erected during the 8th century BC and destroyed at about 300 BC. The excavated part of the complex has revealed what seems to have been the storage area of the Palace.

The Port: In front of the forum, to the south there was the outer port of the town. Today its ruins are visible underwater.

It was built at the end of the 4th century BC by Demetrios Poliorketes to defend the town during a period of contention with the Ptolemies due to claims on ruling Cyprus.

The port had a short life span as it was soon silted over.

Research reveals that there was an inner port between the entrance to the archeological site towards the forum on the modern road ships were towed there over a wooden passage to protect them from strong winds.

The Walls: As early as the archaic period the town was walled on all sides. The walls were reinforced during then Hellenistic period when the port was built. Today, there still stands on the sea the southwestern corner of the sea wall with its western tower and a sizeable part of the northern wall with towers. The latter connected the foot of the acropolis to the most elevated point of the lower town. The main gate still stands on the north wall. This was the gate used by all those who reached the town from inland. Following the ravages

of time and the collapse of the sea wall caused by the earthquake in 365 AD, a new wall was built on the upper part of the acropolis by Justinian, whereas in the 7th century AD the walls were reinforced in several select points in anticipation of the Arab raids.

The Burial Sites To the east and to the west to the town of Amathous there are two extensive and significant burial sites with rock hewn tombs dating from the Geometric Age up to the Early Christian Period. Part of the finds from these burial sites is exhibited in the District Museum of Lemesos.

The Basilicas: There are 5 basilicas in Amathous.

The most ancient Basilica is the one in the cemetery, the basilica of Ayios Tyhonas, built outside the walls on the east of the town. The initial phase of the building dates from the end of the 4th century and it is contemporary with the saint it is dedicated to.

It is a small single-aisled basilica the oldest Christian worship site in Cyprus. Its second phase dates from the 2nd half of the 5th century AD. The last phase of the building, visible today, is a Frankish temple of the end of the 14th century AD.

A second basilica stands on the highest point of the acropolis on the site of the ancient temple of Aphrodite. It is a three-aisled basilica with a narthex and an outer narthex and has an atrium with two arcades and later additions. Much of the masonry of the temple of Aphrodite was used as building material for this basilica. It dates from the end of 6th, beginning of 7th century AD. It appears that it stopped functioning as a church following the Arab raids in the last quarter of the 7th century.

In the 5th century a small three-aisled basilica was built at the foot of the acropolis to the west of the forum. Part of its north wall is carved on the rock.

To the east of the Roman forum a large three-aisled basilica with a nave and an atrium were unearthed. Today it stands partly destroyed by sea erosion. It dates from the 2nd half of the 5th century. It was destroyed during the Arab raids in the mid-7th century and later repaired in the same century.

At the most eastern point of the east necropolis, a grotto-chapel was dedicated to St Barnabas.

There is also a five aisled basilica which seems to have formed part of a monastery.

Sources: *Antiquities Department Republic of Cyprus*

Address: *Amathous – Lemesos*

Administration: *Antiquities Department Republic of Cyprus*

Opening Hours: *Daily 08:00 to 17:00 (November to March), 08:00 to 18:00 (April –May-September –October), 08:00 to 19:30 (June-August)*

Open all year round

Facilities: *The archeological site is partially accessible to wheelchairs. At the entrance a guide book on Amathous is sold (7.50 euro). Parking is available. There are toilets. Transactions in cash only. Groups over 11 have a 20% discount on entrance fee if accompanied by a licensed tourist guide. There are weekly tickets (17.10 euro) and daily tickets (6.80 euro) obtainable at the entrance office of any museum or archeological site under the competence of the Antiquities Department.*

Telephone / Fax: - - - -

Website /email: *www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy*

Entrance fee: *1.70 Euro*

Tickets: *At the entrance office of any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Kalavassos Tenta

The Neolithic settlement of Kalavassos-Tenta is situated on a naturally fortified site to the west of the plain of the Vasilikos river, about 38 kilometers south-west of Larnaka and 48 kilometers south of Lefkosia.

Together with Choirokoitia, this settlement constitutes a sample of early permanent settlements in Cyprus during the pre-ceramic Neolithic period (7000-3200 BC).

It was discovered in 1941 by Porfyrios Dikaïos, at the time curator at the Department of Antiquities. As from 1976, the Research Programme of the Plain of Vasilikos by the American Archeological Mission of the Bradford University under the direction of Prof. Ian Todd conducts excavation on the site and has unearthed the Tenta settlement.

The settlement, surrounded by a wall, consists of a complex of buildings having the main feature of a circular ground plan. The upper part of the walls was built of clay, mud, hay and pebbles, while the lower part, visible today, was built of stones. The roofs were mostly flat. Inside there were hearths and stone benches. The dead were buried either in pits opened on the floor of the houses or in the spaces between them.

The inner part of the walls is covered in clay that, sometimes, has painted decoration in one of the houses this decoration is especially interesting as it has a rare theme of two human figures with raised arms.

The dietary needs of the inhabitants were catered for by animal rearing, agriculture hunting or wild fruit. Their tools were made of stone or bones.

Much as in Choirokoitia, the Tenta people used hard stones to make stone vessels. As for jewellery, they used a soft green stone that abounds on the banks of river Kouris, west of Lemesos.

The settlement of Tenta was abandoned all of a sudden in the end of the 6th millennium BC, as all the other settlements of the same period without, still, any evidence as to the reason.

In 1994-1995, a pyramidal shed was erected over the settlement to protect it from adverse weather conditions.

Source: *Antiquities Department Republic of Cyprus*

District: *Larnaka*

Administration: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Opening Hours: *1 November -31 March (Monday – Friday 08:30 -16:00), 1 April -31 May (Monday-Friday 09:30-17:00), 1 June -31 August (Monday – Friday 09:30 – 17:00), 1 September - 31 October (Monday –Friday 09:30-17:00)*

Open all round the year. The Ministry of Communications and Works, Department of Antiquities, announces that the shelter of the Kalavassos archaeological site has been seriously damaged by the explosion in the naval base of “Evangelos Florakis” and the site will remain closed until the damages have been restored.

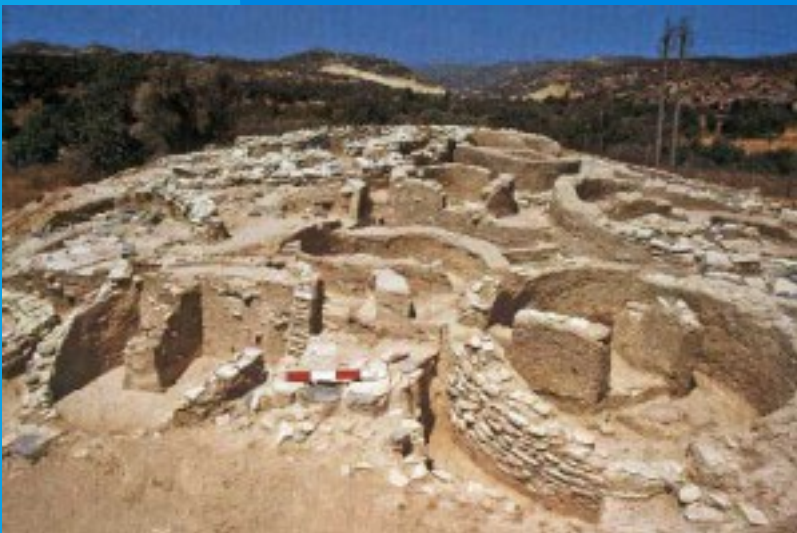
Facilities: The site is inaccessible to wheelchairs. Transactions only in cash .Groups over 11 persons get 20% discount non entrance fee (1.70Euro) if accompanied by a licensed tourist guide. There are weekly tickets (17.10 Euro) and daily ones (6.80 Euro) obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Antiquities Department. There are toilets. Car park space.

Telephone / Fax: *-- / --*

Website / email: *www.mcw .gov.cy/mcw/da/da.nsf /antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy*

Entrance fee: *1.70 Euro. Children under 14 free*

Tickets: *At the entrance of the site or at any museum or archeological site under the competence of the Antiquities Department.*

Maa Palaiokastros

Maa Paleokastro is situated about 13v kilometers north-west of the town of Pafos. Excavations at the site started in 1952 and continued systematically for eight periods from 1979 up to 1986.

It is a fortified settlement of the Late Bronze Age built on a small promontory and it is related to the permanent settlement of the Achaeans in Cyprus and the subsequent Hellenization of the island. The settlement is protected by two imposing fortifying walls, one facing the land, the other facing the sea at the tip of the promontory.

In the enclosure of the settlement very small buildings were discovered, probably residential, and also some structures with architectural elements associated with the Aegean Sea.

Two of the buildings contain each a large hall with a hearth at the centre and smaller rooms which seems to have housed, among others, storage rooms, workshops etc.

Some of the buildings in the complex are believed to have been common halls, or halls for congregation, in order to produce food.

Many elements indicate metallurgical activities.

The settlement was destroyed by fire and immediately rebuilt by its inhabitants as it is demonstrated by the cultural continuity noticed between the two phases.

Nevertheless, the second phase was more modern. The settlement was irrevocably abandoned in about 1150 BC.

There is a local museum in the site sponsored by the A.G. Leventis foundation which has a small number of exhibits and functions as a complement of the tour of the archeological site and includes mainly copies and reliable informative material.

The museum was designed by the Italian architect –restorer Professor Andrea Bruno.

To safeguard the natural landscape to the highest possible degree, an underground building was designed, only the copper domed roof is visible above ground.

Under this dome, there is a circular underground hall.

Source: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

Administration: *Department of Antiquities Republic of Cyprus*

District: *Pafos*

Opening Hours: *1 November -31 March Daily 08:30-16:00, 1 April -31 May Daily 08:30-16:00, 1 June -31 August Daily 08:30-16:00, 1 September -31 October Daily 08:30-16:00*

Open all through the year

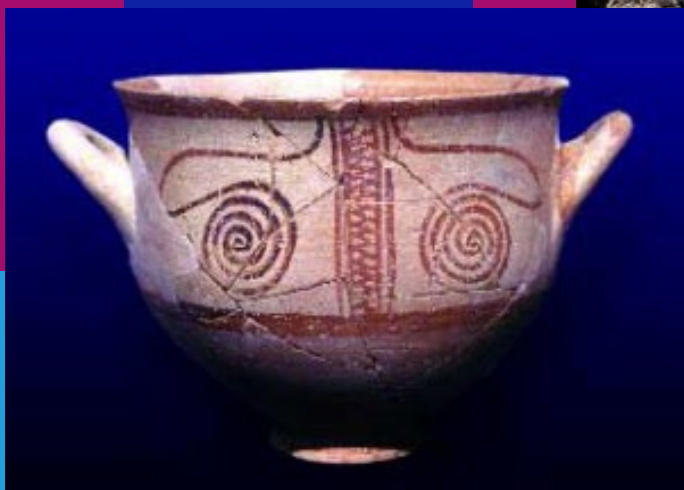
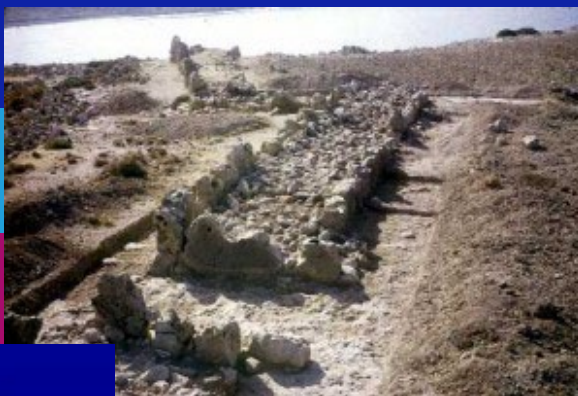
Facilities: *The museum is not accessible to wheelchairs. There are toilets. There is a bookshop where books, maps, small artifacts and true copies are offered for sale. There is a parking place. Groups over 11 persons can get a 20% reduction on entrance fee (1.70 Euro) if accompanied by a licensed tourist guide. There are weekly tickets (17.10 Euro), and daily tickets (6.80 Euro) obtainable at any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Telephone /Fax: -- / --

Website/e-mail: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Entrance Fee: *1.70 Euro. Children below 14 years old free*

Tickets: *At the entrance of any museum or archeological site under the competence of the Department of Antiquities.*

Local museum Of Ancient Idalio

The Local Museum of Ancient Idalio was founded 2007 in view of exhibiting the findings of the area of Idalio and with prospects of operating at a later stage as a Visitors Centre of the archeological site on which it stands.

Idalio is one of the most significant archeological sites in Cyprus that has yielded rich findings some of which, today, are prized exhibits in the biggest museums the world over.

Legend relates that the ancient town of Idalio was founded by the Achean hero of the Trojan War, Chalkanor, descendant of Tefkros founder of Salamina.

The earliest traces of human activity were discovered in the Agridi area and date from the 6th or 7th millennium BC. From the 18th to the 11th century BC in the middle and Later Bronze ages, various settlements developed trade contacts with neighboring regions in the Mediterranean Sea. Since then the area has been continually inhabited until the present time and developed into an urban centre. The zenith of economic and cultural development was when the Kingdom of Idalio was established, first mentioned in Assyrian written records of the 7th century BC. The kingdom flourished until mid 7th century BC when its capital was besieged and conquered by the Phoenician kings of Kition.

The museum has exhibits representing all the chronological phases of the history of Idalio, findings of older and most recent excavations in the area of the ancient town, in settlements and burial grounds.

In the first hall of the museum there is information material about the history of the area and the excavations as well as photographs of all the most important findings exhibited in foreign museums.

In addition, the Protoaeolic capitals that adorned funerary monuments and the palace of Idalio are vividly represented, as well as samples of characteristic earthenware and sculpture which developed in Idalio and produced unparalleled works of artistic value.

In the second hall there are exhibits of inscriptions that bear witness of the conquest of the kingdom, part of the Phoenician administration archives funerary monuments, samples of pottery and objects of functional everyday use spanning all the ages with explanatory texts for the significance of each period separately.

There are also exhibits of imported pottery from Attica and representative works of earthenware and sculpture. In a special part of the hall there is photographic material that together with storage jars and small objects depicts the economy of Idalio as foundations for the development of a civilization that is, today, an object for research and admiration internationally.

Source: *Antiquities Department - Republic of Cyprus*

Address: Gianni Grouta 30, 2540 Dali

Administration: Antiquities Department – Republic of Cyprus

Opening Hours: Monday-Tuesday-Thursday-Friday 08:00 - 15:00, Wednesday 08:00 - 17:00, Saturday – Sunday Closed

Open all round the year

Facilities: Ramp at the entrance for wheelchairs. There are toilets. Car park available. Transactions in cash only. For groups over 11 persons there is a 20% discount on entrance fee (1.70 Euro) if escorted by a licensed tourist guide. There are weekly as well as daily tickets 17.10 Euro and 6.80 respectively obtainable at the entrance of any museum or archeological site under the competence of the Antiquities Department. A printed guide to the museum in Greek and English is available.

Telephone/Fax: 00357-2244818 / 00357-22527016

Website /email: www.mcw.gov.cy/mcw/da/da.nsf / antiquitiesdept@da.mcw.gov.cy

Entrance fee 1.70 Euro Children up to the age of 14 free entrance

Tickets: at the entrance of any museum or archeological site under the competence of the Antiquities Department

Archaeological Site of Alambra

To the south-east of the village of Alambra, a series of archaeological excavations have brought to light a settlement as well as a burial site dating from the Middle Bronze Age.

To be specific, the Cornell University Archaeological Mission conducted systematic excavations in the settlement under the supervision of John Coleman between 1976 and 1982.

The Great Cyprus Encyclopedia mentions that the settlement consists of “a large complex of houses divided into three or four rooms with well preserved walls of rough stone, occasionally up to a height of 2 meters”.

Most houses are in continuous rows with common walls but differ in detail .Karouzis, remarks that “the houses which were protected from winds had a perpendicular or linear position in relation to the height of the hill and were built with local stones, limestone or flint”.

The settlement, as excavations and soli strata data revealed, was finally abandoned in 1800 BC after a total destruction.

At a distance of about 150 meters from the settlement ,its burial site was excavated .The first excavations were conducted ,according to Karouzis, by the notorious ambassador-cum –tomb robber Luigi Palma de Cessnola between 1868 and 1874 .

Cessnola mentions that he excavated no less than 82 tombs and most of its numerous finds were sold to museums abroad such as The Metropolitan Museum in New York.

The Great Cyprus Encyclopedia mentions that among the finds of the single-chambered hewn tombs there were “handmade vessels with painted black decoration of geometrical motifs on white surface “ as well as red polished vessels “, with inscribed linear decoration, of the transitional period from the Early to the Middle Bronze Age .

Among the noteworthy findings discovered in the burial site, there are copper swords and daggers, fragments of clay idols, stone axes, clay spindle heads and clay discs.

Sources: Karouzis, *Travelling Through Cyprus, Lemesos, Town and District, Lefkosia 2001*

“Days of Cyprus Heritage “Cyprus 2005, p66

Municipal Council of Alambra

Great Cyprus Encyclopedia V1

Administration: *Antiquities Department –Republic of Cyprus*

Opening Hours: *It is not an organized archaeological site. It can be visited at any time.*

Open: *All round the year*

Facilities: *The site is not accessible for wheelchairs (accessible to cars though). There are no toilets .There is a parking place but no road sign for it .More information at the Alambra Municipal Council.*

There are currently roadworks on the road leading to the archeological site- Accessible only on foot.

Telephone/Fax: 00357-22522457 / 00357-22526482

Website/email: www.alambra.org.cy / Koin.symalambra@cytanet.com.cy

No entrance fee

Exclusive Island Weddings

2012 Award winning team Exclusive Yacht Weddings is coming to Mykonos and Greek islands, offering Yacht, Beach and Hotel Weddings.

We offer fully inclusive packages or a simply bespoke package.

Tel: 00357 99 459445 • Fax 00357 271725 or

Email info@exclusiveislandweddings.co.uk

www.exclusiveislandweddings.co.uk